

ERPE-MERE, HOFVELDWEG

Archeologienota: Verslag van Resultaten.

RAPPORT NR. 1214

Titel

Archeologienota Erpe-Mere, Hofveldweg 28: Verslag van Resultaten

Auteur(s)

Jeroen Vermeersch & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2022-648

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2023A346

Plaats en datum

Beerse, 1/03/2023

INHOUD

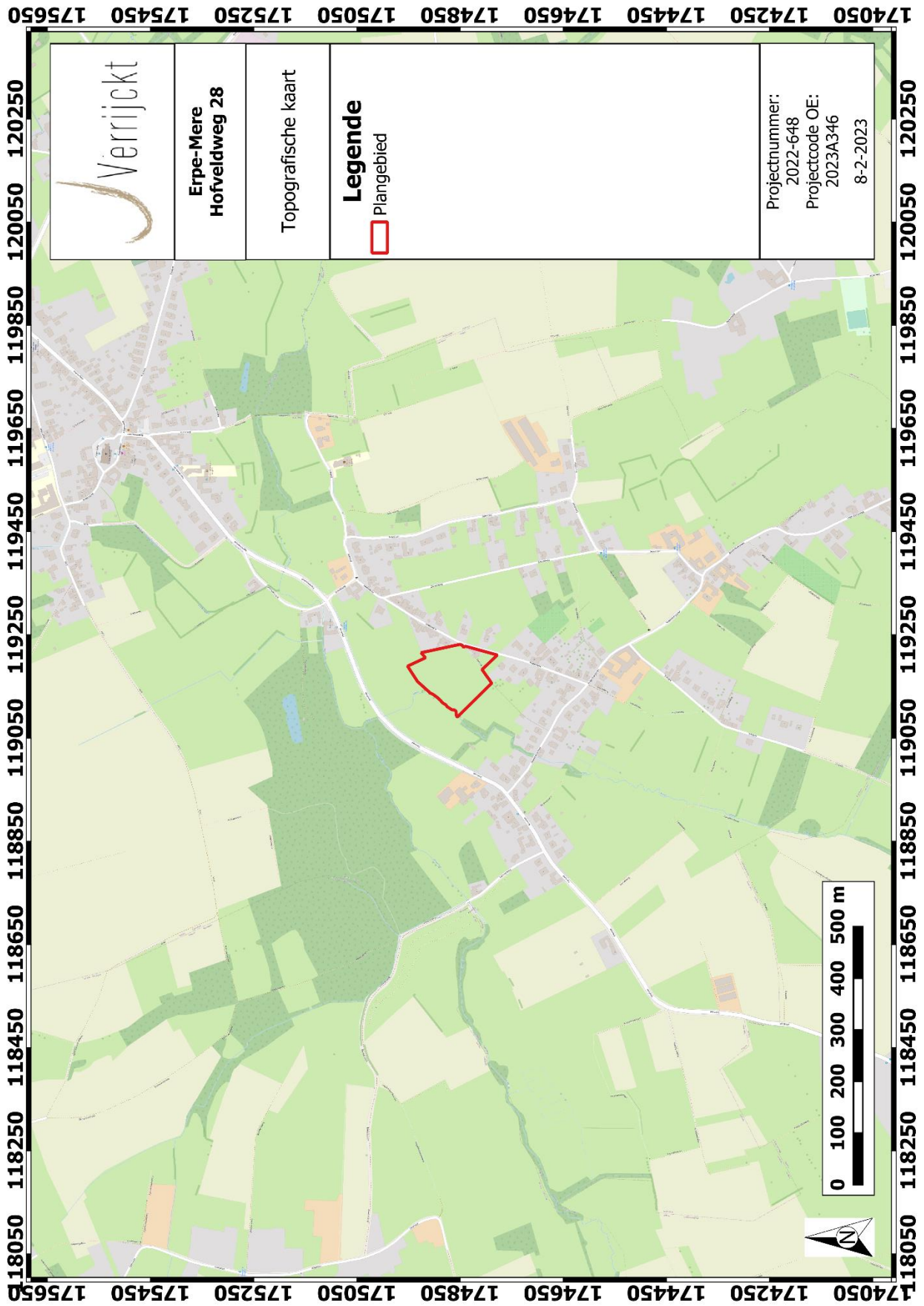
Inhoud.....	2
1 Bureauonderzoek.....	3
1.1 Beschrijvend gedeelte.....	3
1.2 Werkwijze en strategie	7
1.3 Aanleiding	8
1.4 Assessmentrapport	13
1.5 Besluit	42
2 Lijst met figuren.....	47
3 Lijst met tabellen.....	47
4 Plannenlijst	48
5 Bibliografie	50
6 Bijlagen	52

1 BUREAUONDERZOEK

1.1 Beschrijvend gedeelte

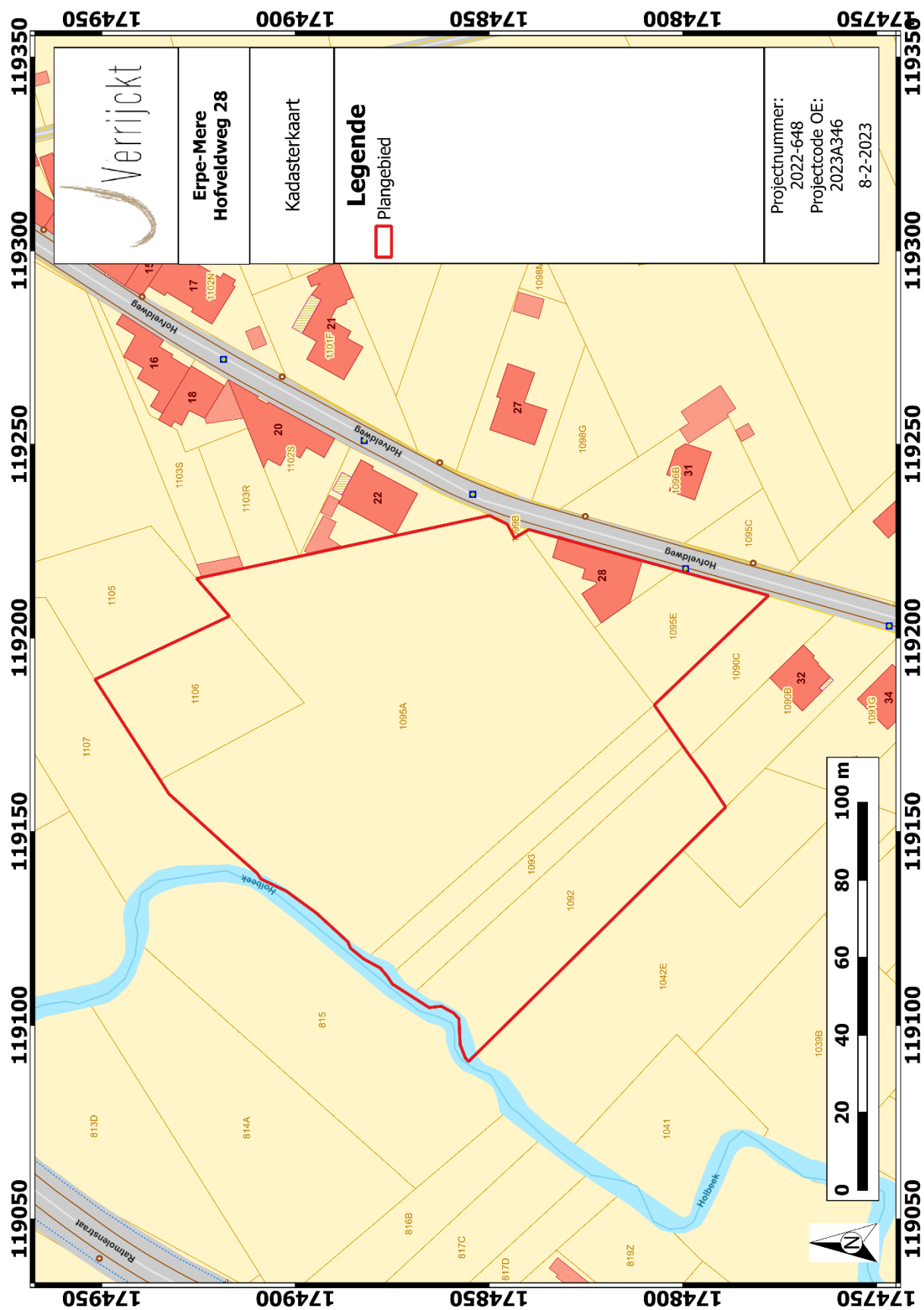
1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2022-648
Projectcode Onroerend Erfgoed		2023A346
Locatie	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Erpe-Mere
	Deelgemeente	Aaigem
	Straat	Hofveldweg
Kadastrale gegevens	Gemeente	Erpe-Mere
	Afdeling	3
	Sectie	B
	Percelen	1092, 1093, 1094 1095A, 1095E, 1106 en 1096D
Coördinaten	Noordoost	X: 119.215 Y: 174.925
	Noordwest	X: 119.091 Y: 174.854
	Zuidoost	X: 119.231 Y: 174.849
	Zuidwest	X: 119.210 Y: 174.779
Oppervlakte plangebied		Ca. 13.805 m²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 4.712 m²
Erkend Archeoloog		2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart¹

¹ AGIV 2023a

Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)²

² AGIV 2023d

1.1.2 Onderzoeksopdracht

De aanleiding van het bureauonderzoek vormt de geplande verkaveling aan de Hofveldweg 28 te Aaigem, gemeente Erpe-Mere (provincie Oost-Vlaanderen). Dit bureauonderzoek is de eerste stap in het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied kan worden vrijgegeven. Dit advies is bindend van zodra er akte is genomen van de archeologienota door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Om een gedegen advies op te stellen dienen minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.1.3 Juridisch kader

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en te beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaand aan de werken. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden.

Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek. Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische

bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient in akte genomen te worden door het agentschap Onroerend Erfgoed en vervolgens bij de aanvraag gevoegd te worden. Van zodra de archeologienota bekrachtigd is, is deze bindend.

Binnen het plangebied wordt een verkaveling gerealiseerd. Hierbij bedraagt de totale oppervlakte van het plangebied 13.805 m² en bedraagt de bodemingreep 13.805 m². Het plangebied is niet gelegen in een beschermde archeologische site of gebied waar geen archeologische waarden te verwachten zijn.³

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 3.000m² of meer. Hierdoor dient, volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, een archeologienota te worden toegevoegd aan de verkavelingsaanvraag.

1.1.4 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.2 Werkwijze en strategie

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied kan worden vrijgegeven.

Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen van de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen creëren van de fysisch-geografische situatie en landschappelijke ligging, is er beroep gedaan op de gekende geografische, geologische en bodemkundige bronnen.

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017

Vervolgens wordt een historische en archeologische analyse van het plangebied uitgevoerd. Hierbij worden zowel archeologische als historische vakliteratuur en het beschikbare historische en archeologische kaartmateriaal geraadpleegd. Dit historisch kaartmateriaal kan een beeld geven van de evolutie van het landgebruik in en in de omgeving van het plangebied. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd.⁴

Volgend archeologisch en historisch kaartmateriaal werd geconsulteerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Popp-kaart
- Vandermaelenkaart
- Historische topografische kaarten

Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

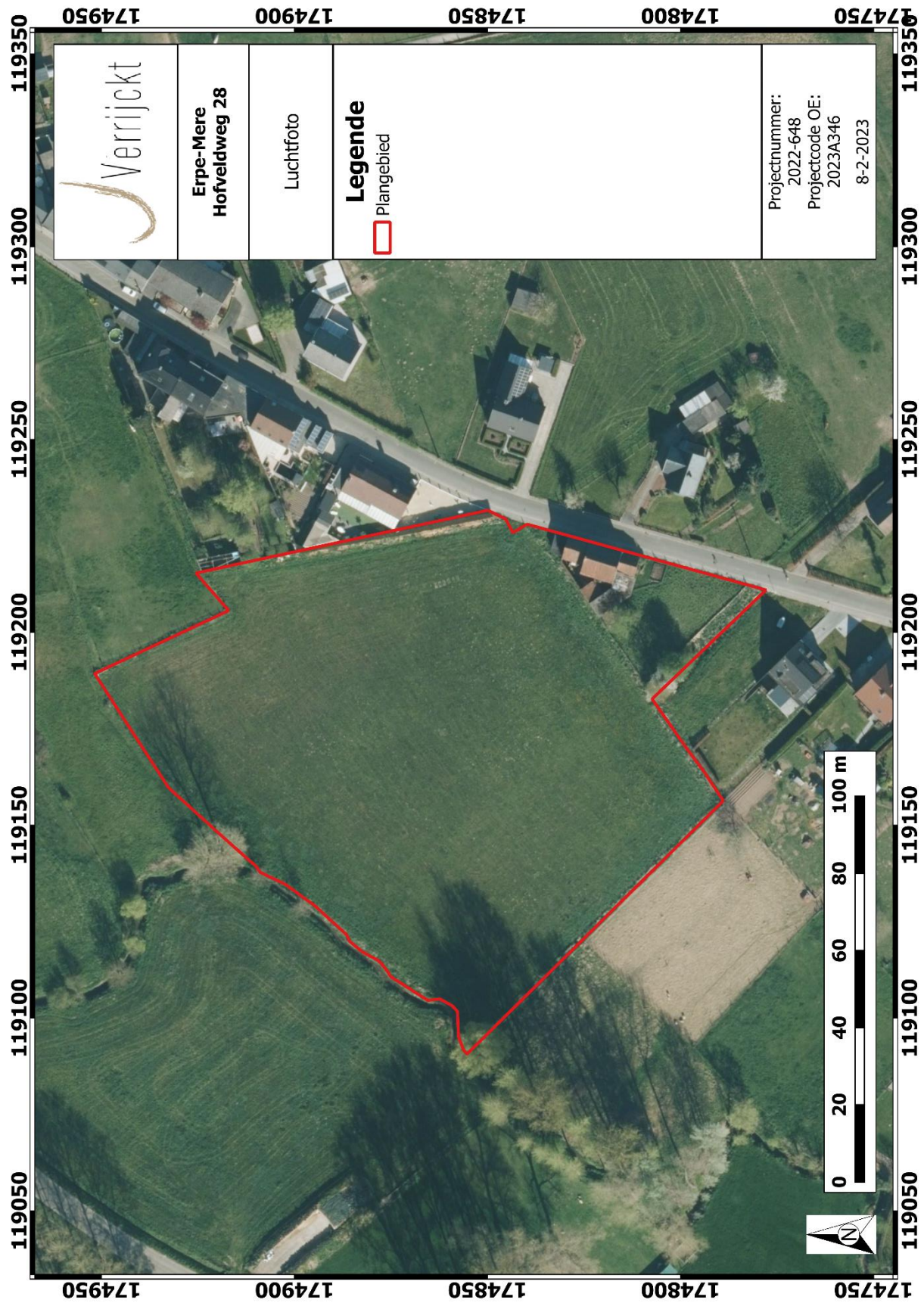
1.3 Aanleiding

1.3.1 Huidige situatie en gekende verstoringen

Het plangebied is momenteel deels bebouwd, ter hoogte van de woning met huisnummer 28. De rest van het plangebied is weide. Tussen de kavels loopt er wel een voetweg, de Klotweg.

Wat eventuele verstoringen aangaat zijn momenteel geen gegevens bekend. Funderingen van de woning zitten mogelijk tussen 80 en 100 cm -mv (onder het maaivelniveau), de vorstvrije diepte. Het is niet bekend of de woning onderkelderd is. Het bebouwde/verharde terrein is ca. 260m² en overlapt deels met de nieuwe bebouwing.

⁴ CARTESIUS 2021

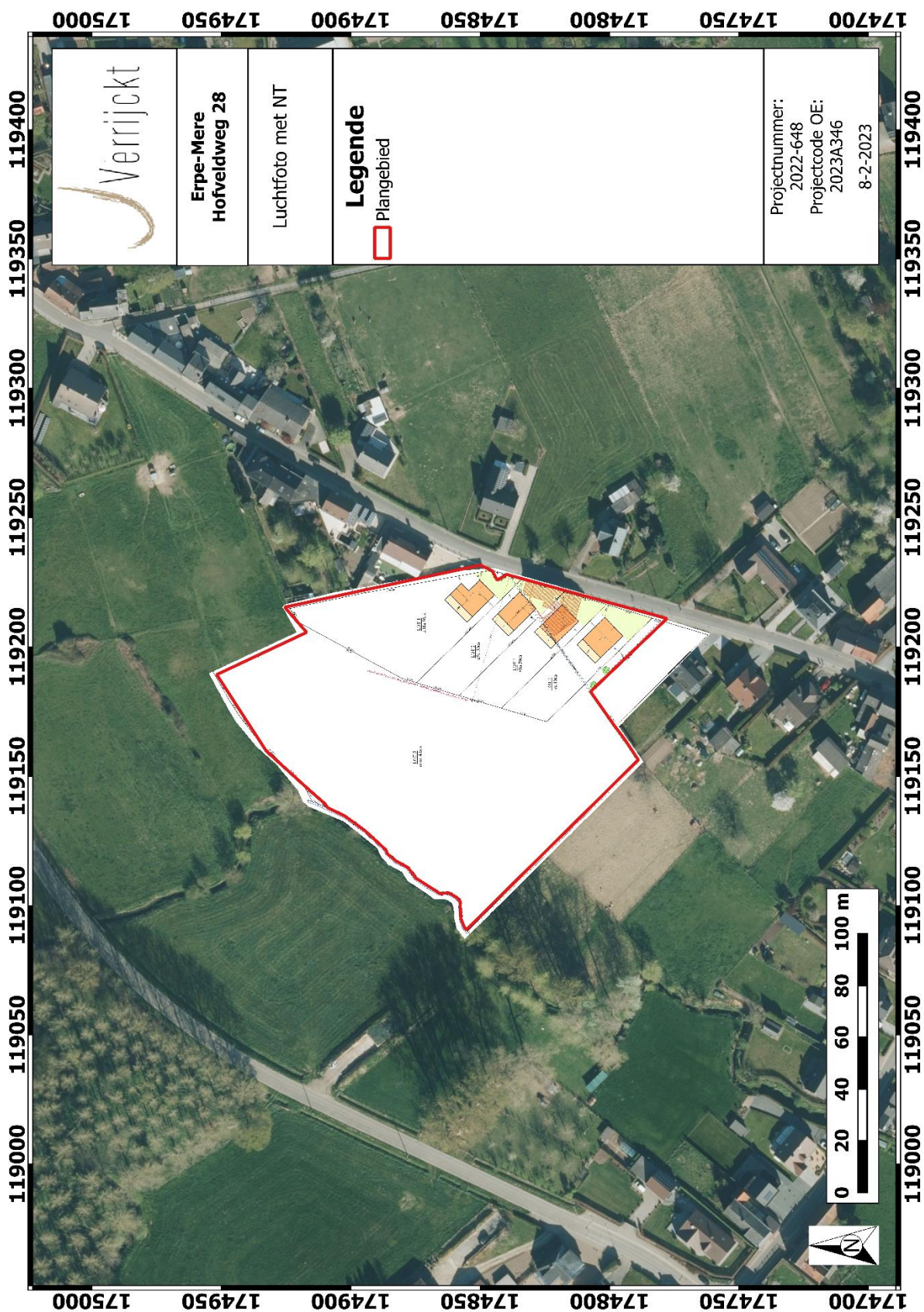
Figuur 3: Plangebied met weergave van huidige situatie op orthofoto⁵

⁵ AGIV 2023e

1.3.2 Geplande werken en bodemingrepen

De opdrachtgever plant op het terrein een verkaveling uit te voeren. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

In eerste instantie zal de huidige bebouwing worden afgebroken. Dit gaat om een oppervlakte van c. 260 m². In de plannen zullen vijf loten gecreëerd worden. Lot 5 wordt onttrokken van de ontwikkeling want deze is gelegen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied. Op de vier andere loten (850m²-1880m²) worden vrijstaande woningen gebouwd. De woonoppervlakte heeft een totaal van 456m² met daarbij nog 120m² voor terrassen. De overige delen kunnen aangelegd worden als tuin. Wat betreft de type funderingen is nog geen informatie gekend. Bij het gebruik van sleuffunderingen kan het gaan om een diepte tot 100cm. De ligging en grootte van putten en leidingen is momenteel ook nog niet gekend. De voetweg (nr 79) die door het plangebied loopt heeft een breedte van 1m en zal verlegd worden naar het zuiden, aan de rand van het plangebied om er de connectie met de Hofveldweg te maken. De lengte van 55 m wordt dus opgeheven en het nieuwe tracé omvat een lengte van c. 40 m.

Figuur 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting⁶ op orthofoto⁷

⁶ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁷ AGIV 2023e

ONTWERP NIEUWE TOESTAND

Figuur 5: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting⁸

⁸ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

1.4 Assessmentrapport

1.4.1 Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op figuren 1 en 2. Het plangebied is gelegen aan de Hofveldweg te Aaigem in de gemeente Erpe-Mere. Het is landelijk gelegen, buiten een bewoningskern. Op 150-200 m ten zuiden is er het historisch gehucht Berg (waarover later meer). Groter bewoningskernen als Aaigem bevinden zich op 750 m ten noorden, Ressegem op 1500 m ten westen, Heldergerm op 2100 m ten zuidoosten en Woubrechtem op 1500 m ten zuiden. Voor de rest is het plangebied omgeven door velden, bewoning langs de Hofveldweg en begrensd door de Holbeek aan de oostelijke zijde.

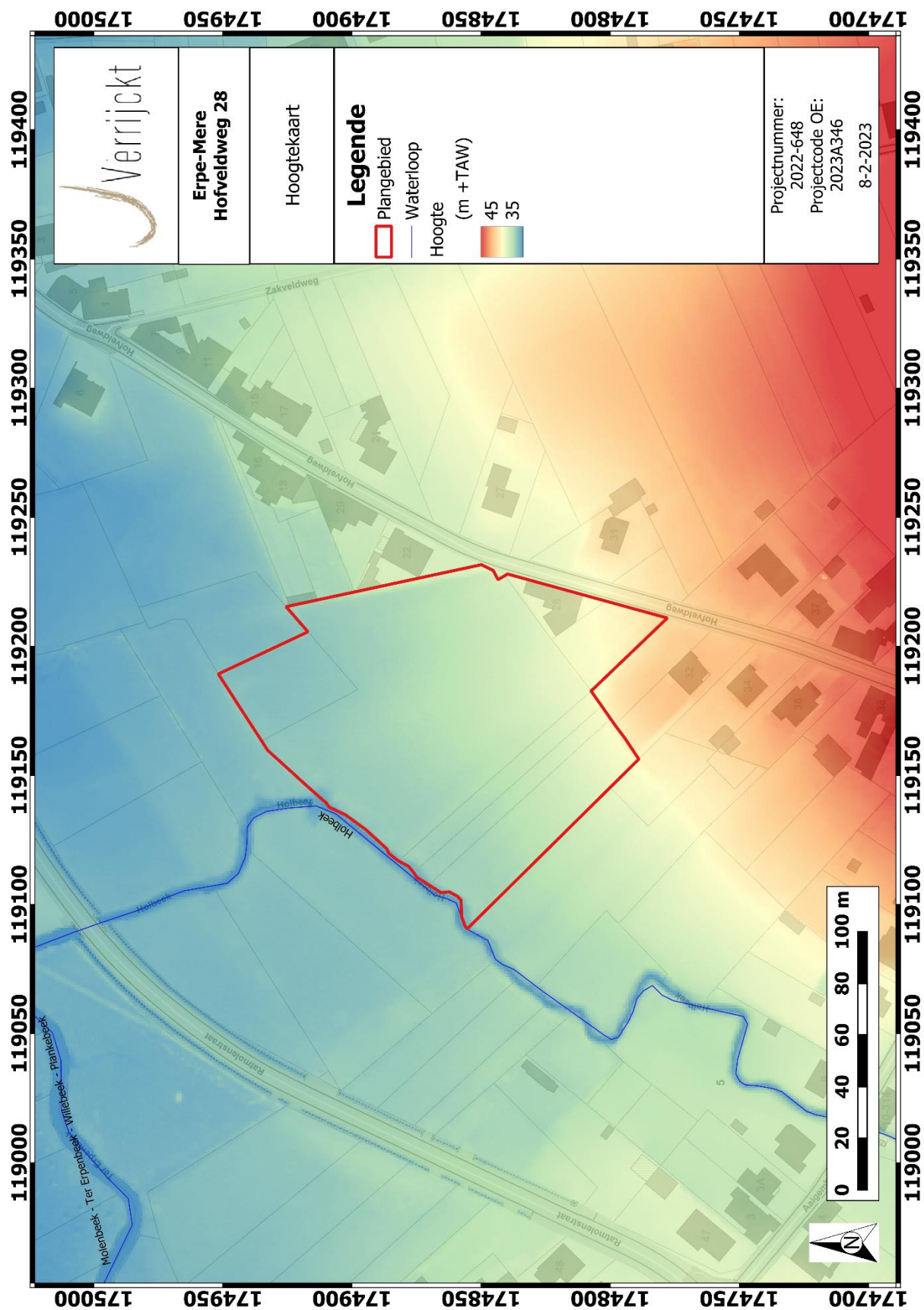
1.4.2 Landschappelijke en hydrografische situering

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 35 en 70 m + TAW. Het plangebied zelf ligt op 38 m +TAW. De zone van de bebouwing is opgehoogd en ligt op c. 40 m +TAW. Het plangebied ligt dus in een lager deel van het landschap, op de rand van de vallei van de Molenbeek, waarvan de Holbeek een zijloop is. Uiteindelijk loopt het water door tot in de Dender.

Het landschap is gevormd in de Vlaamse Vallei waarin leemafzettingen zijn afgezet tijdens de laatste ijstijd. Daarin hebben rivieren het landschap doorsneden. Geomorfologisch is het gebied aangeduid als de depressie van de Schelde, waarin De Dender en haar bijrivieren onderdeel van uitmaken.

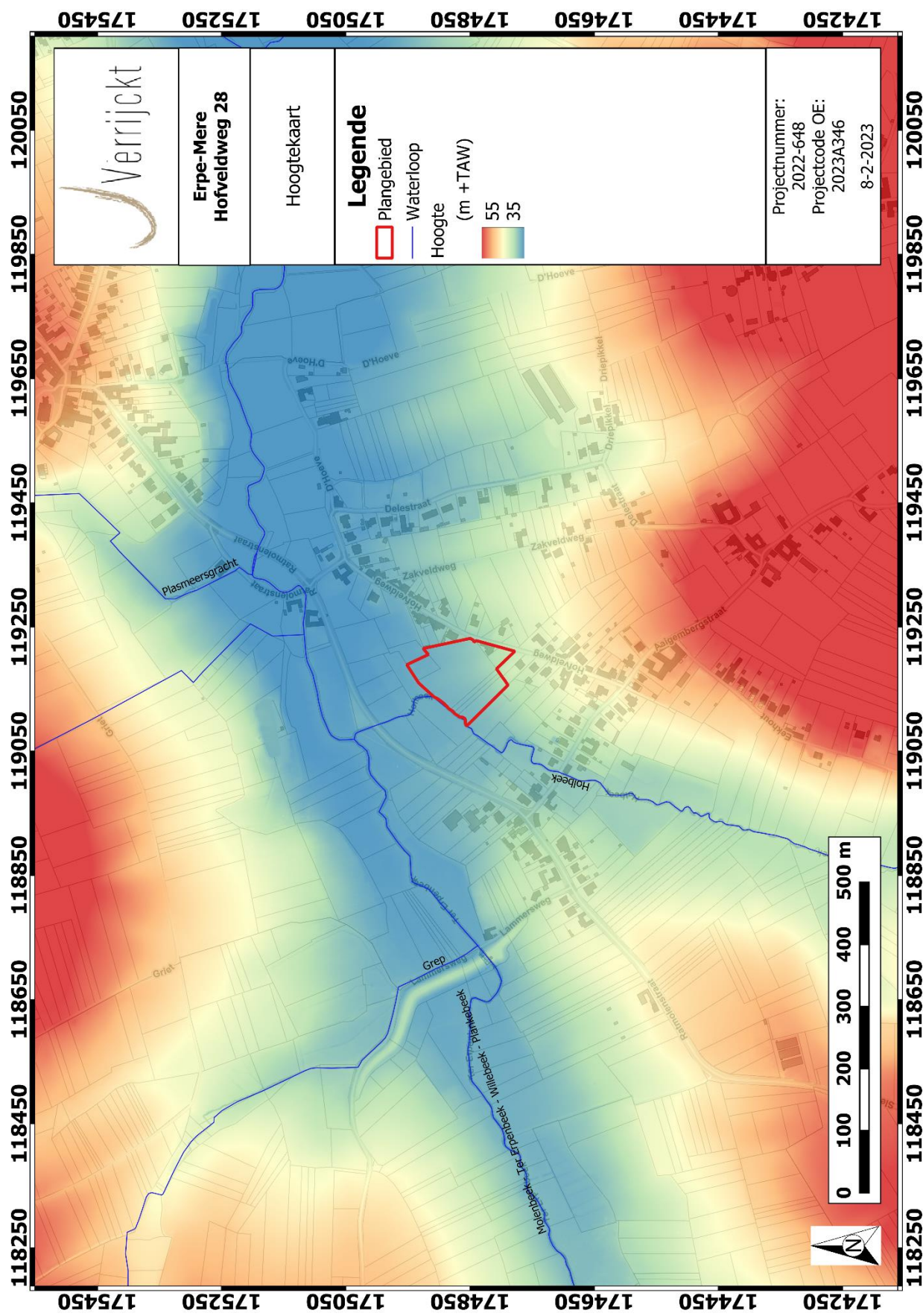
Het plangebied ligt net buiten het beschermde valleilandschap van de Molenbeek. Het gave valleilandschap van de Molenbeek met zijn ruimere omgeving is een leemlandschap dat een golvend tot sterk golvend reliëf vertoont en wordt gekenmerkt door twee asymmetrische leemruggen die van elkaar gescheiden worden door de beekvallei waarin de Molenbeek meandert. Binnen het landschap vertakt de Molenbeek zich in meerdere korte zijdepressies.⁹

⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/135230>

Figuur 6: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM II)¹⁰

¹⁰ AGIV 2023b

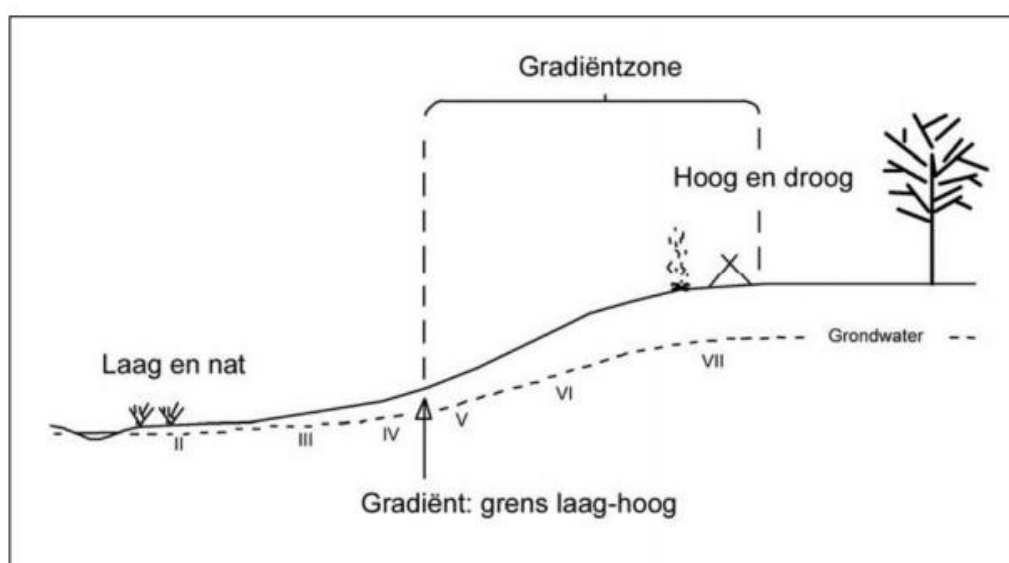
Figuur 7: Plangebied op het DHM II¹¹

¹¹ AGIV 2023b

De meeste kampementen van jager-verzamelaars in de Kempen en de zandstreek kunnen verwacht worden in de zogenaamde gradiëntzone, die zich uitstrekt vanaf de gradiënt (de grens tussen 'lage/natte' en 'hoge/droge' bodems) tot ca. 200 à 250 m in het droge deel. Een verklaring voor deze relatie moet worden gezocht in de volgende factoren:

- Landschappelijke gradiënten worden gekenmerkt door het op korte afstand van elkaar voorkomen van een grote verscheidenheid aan vegetatie-typen. Dit brengt voor jager-verzamelaars met zich mee dat op dergelijke locaties een grote verscheidenheid aan voedselbronnen op korte afstand voorhanden is in de vorm van planten en dieren.
- Rivier- en beekdalen vormden markante en goed herkenbare elementen in het door bossen gedomineerde landschap. Met name in het laat-paleolithicum en mesolithicum vormden de dalen de belangrijkste transportroutes.
- Langs eroderende oevers van rivieren en beken kunnen vuursteenhoudende terrasafzettingen aan het daglicht treden. In een begroeid zandlandschap kan een dergelijke ontsluiting een belangrijke bron van vuursteen zijn.
- Water geldt als constante en betrouwbare voedselbron door de aanwezigheid van vis.
- De nabijheid en bereikbaarheid van (drink-)water.

Op basis van bovenstaande bespreking van het digitale hoogtemodel kan geconcludeerd worden dat het plangebied gelegen is op een gradiëntzone, al is het op de lagere rand van de zone. Een grotere verwachting voor archeologische waarden zou verwacht worden op de iets hogere delen in het landschap. Bovenstaand verwachtingsmodel is echter voornamelijk van toepassing in de Kempen en de zandstreek. Voor de (zand)leemstreek zijn er op heden te weinig (opgegraven) jagers-verzamelaarssites gekend om hierop een verwachtingsmodel toe te passen. Voor de (zand)leemstreek is de bodembewaring dan ook de belangrijkste factor voor het potentieel op aantreffen van artefactensites. De ligging in een lager deel van het landschap hoeft dus geen lagere verwachting te betekenen voor dit potentieel.

Figuur 8: Illustratie gradiëntzone

1.4.3 Geologische situering

PALEOGEEN EN NEOGEEN (TERTIAIR)

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van de Formatie van Tielt. Deze wordt als volgt omschreven: “grijsgroen zeer fijn zand tot silt, kleihoudend”. De top ligt tussen 30 en 40 m +TAW en kan dus relatief dicht aan het maaiveldniveau gelegen zijn.

QUARTAIR 1/200.000

Op de Quartairgeologische kaart is het plangebied gekarteerd als 3a en 2. Ter hoogte van het grootste deel van het plangebied komt profieltype 2 voor.

Profieltype 2 bestaat uit eolische afzettingen van het weichseliaan en mogelijk vroeg-holocene en/of hellingsafzettingen. Gezien de ligging op de lage flank kunnen deze hellingsafzettingen in de vorm van colluvium in het plangebied verwacht worden.

Bij profieltype 3a bestaat de ondergrond uit fluviatiele afzettingen van het weichseliaan, gevolgd door eolische afzettingen uit het weichseliaan en/of het vroeg holocene, en ten slotte fluviatiele afzettingen uit het holocene en mogelijk tardiglaciaal. Deze jongste afzettingen kunnen ervoor gezorgd hebben dat de onderliggende afzettingen geërodeerd zijn.

QUARTAIR 1/50.000

Deze meer gedetailleerde kaart toont een kartering als profieltype 15 in het zuidwesten, 14 in het grootste deel van het plangebied en type 18 in de zone langs de beek.

In het zuiden, waar profieltype 15 voorkomt bestaan de sedimenten onderin uit vlechtende rivierafzettingen, gevolgd door lemig colluvium (als gevolg van hellingsprocessen) met daarboven homogene eolische leemafzettingen en ten slotte lemig tot zandlemig materiaal zonder profielontwikkeling ontstaan door hellingsprocessen.

Profieltype 14 dat in het grootste deel van het plangebied voorkomt heeft eenzelfde profiel als 15. De oudste vlechtende rivierafzettingen en de meest recente hellingsafzettingen ontbreken er. De jongste sedimenten zijn dus eolisch van aard.

Langs de beek komt profieltype 18 voor. Deze heeft eenzelfde profiel als 15 maar bovenop de eolische afzettingen komen er fluviatiele afzettingen voor.

De fluviatiele afzettingen en colluviale afzettingen dateren uit het holocene. De oudere eolische afzettingen en oudere lemige colluviale afzettingen dateren uit de laatste ijstijd (weichseliaan).

1.4.4 Bodemkundige situering

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als volgt:

Adp-bodem of een **matig natte leembodem zonder profiel**

De bouwlaag vertoont een bruingrijze kleur die geleidelijk overgaat in niet gedifferentieerd colluviaal materiaal die baksteenrestjes en houtskoolfragmenten bevat. Het colluvium rust op een afgeknotte textuur B of op een Tertiair substraat. Roestverschijnselen beginnen vanaf 50 cm. Ze komen voor in lage brede depressies, op de lage rand van hellingen en als oeverwallen in alluviale valleien. Mits drainage zijn ze geschikt voor veeleisende teelten. Ze blijken het meest geschikt voor blijvend weiland

Deze komt in het grootste deel van het plangebied voor.

Ahp-bodem: **natte leembodem zonder profiel**

In de gronden van de serie Ahp beginnen de gleyverschijnselen tussen 20 en 50 cm. Deze gleyverschijnselen worden veroorzaakt door een tijdelijke grondwatertafel (stuwwater), die in de winter op geringe diepte voorkomt. De Ahp gronden nemen slechts een onbeduidende oppervlakte in (op zeer slecht ontwaterde plaatsen in de depressies). Ten gevolge van hun slechte drainering zijn deze gronden enkel geschikt voor weiland of maailand. Ze kunnen door buizendrainage sterk verbeterd worden.

Deze komt in het noordoosten en in beperkte mate in het zuiden voor.

OB-bodem of een **bebouwde zone**

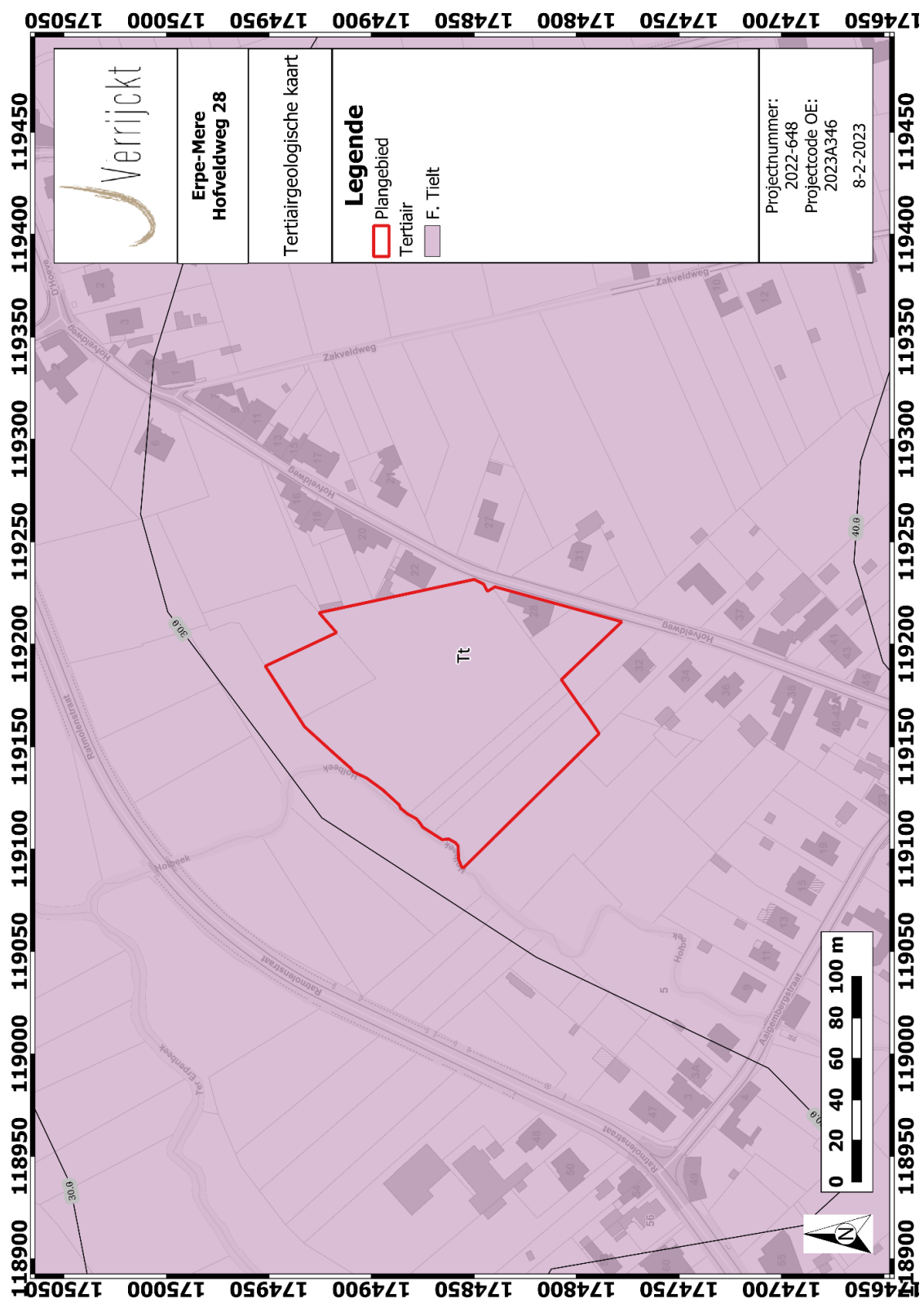
Deze komt voor waar bebouwing aanwezig is, langsheen de weg, in het zuidoosten en noordoosten van het plangebied.

Acp-bodem: **matig droge leembodem zonder profiel**

De Acp depressie- of lage hellingsgronden omvatten colluviale bodems welke tussen 80 en 120 cm gleyverschijnselen vertonen. Het colluviaal dek rust veelal op een geërodeerd profiel waarvan de textuur B op wisselende diepte in het profiel voorkomt. Deze gronden hebben een belangrijke verspreiding vooral langs de valleigebieden. De Acp gronden kunnen tijdelijk aan wateroverlast lijden. Met een broze structuur slempen ze gemakkelijk dicht na regen. Ze zijn geschikt voor graangewassen (tarwe, gerst) en geschikt voor suikerbieten. Voor weidebouw zijn deze gronden zeer geschikt.

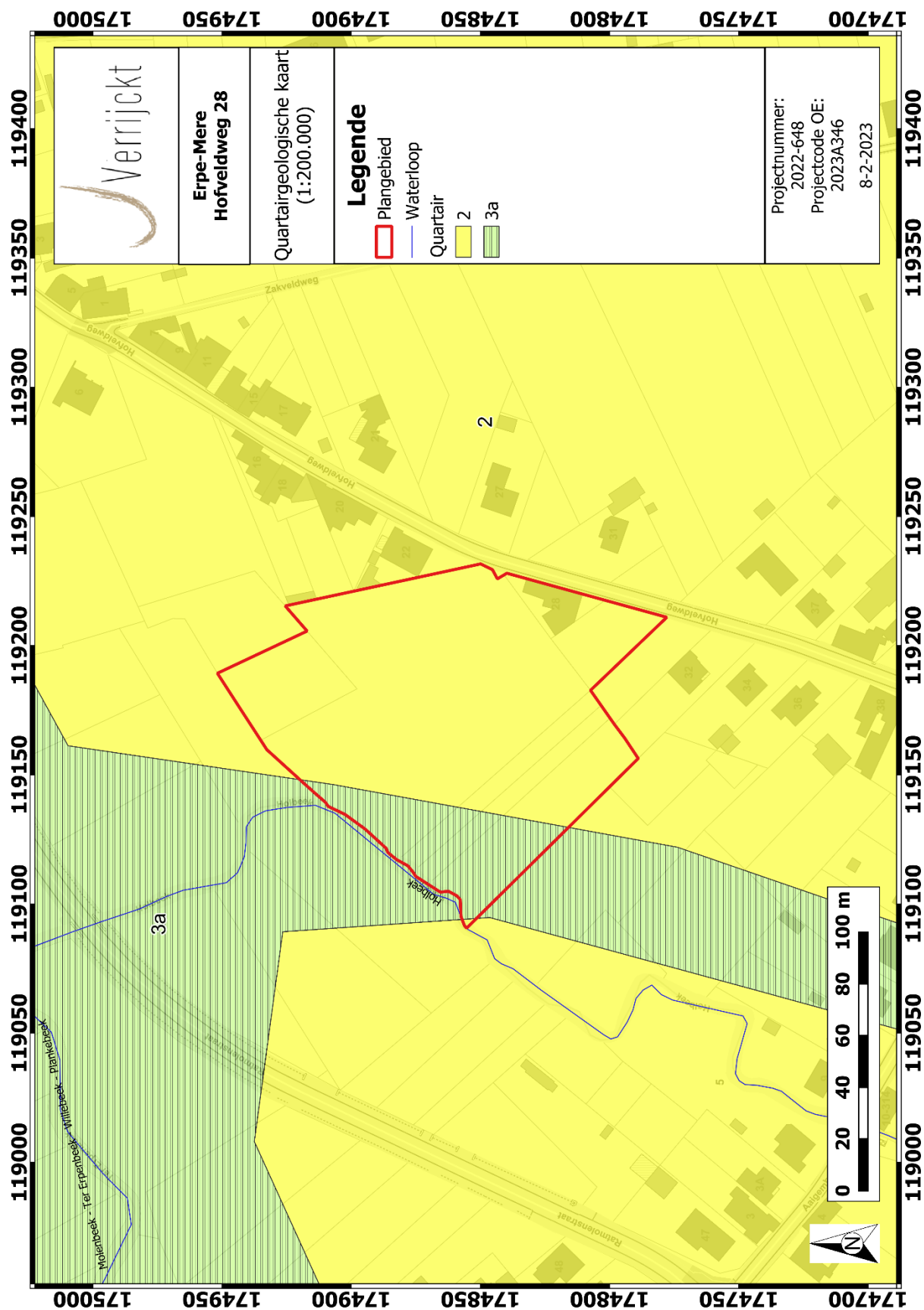
Deze komt beperkt voor aan de straatzijde waar er geen of weinig bebouwing is gekarteerd.

Op vlak van bodemerosie is voor het grootste deel van het plangebied een lage waarde gekarteerd. Voor de omgeving geldt een lage of verwaarloosbare kans op bodemerosie.

Figuur 9: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart¹²

¹² DOV VLAANDEREN 2023b

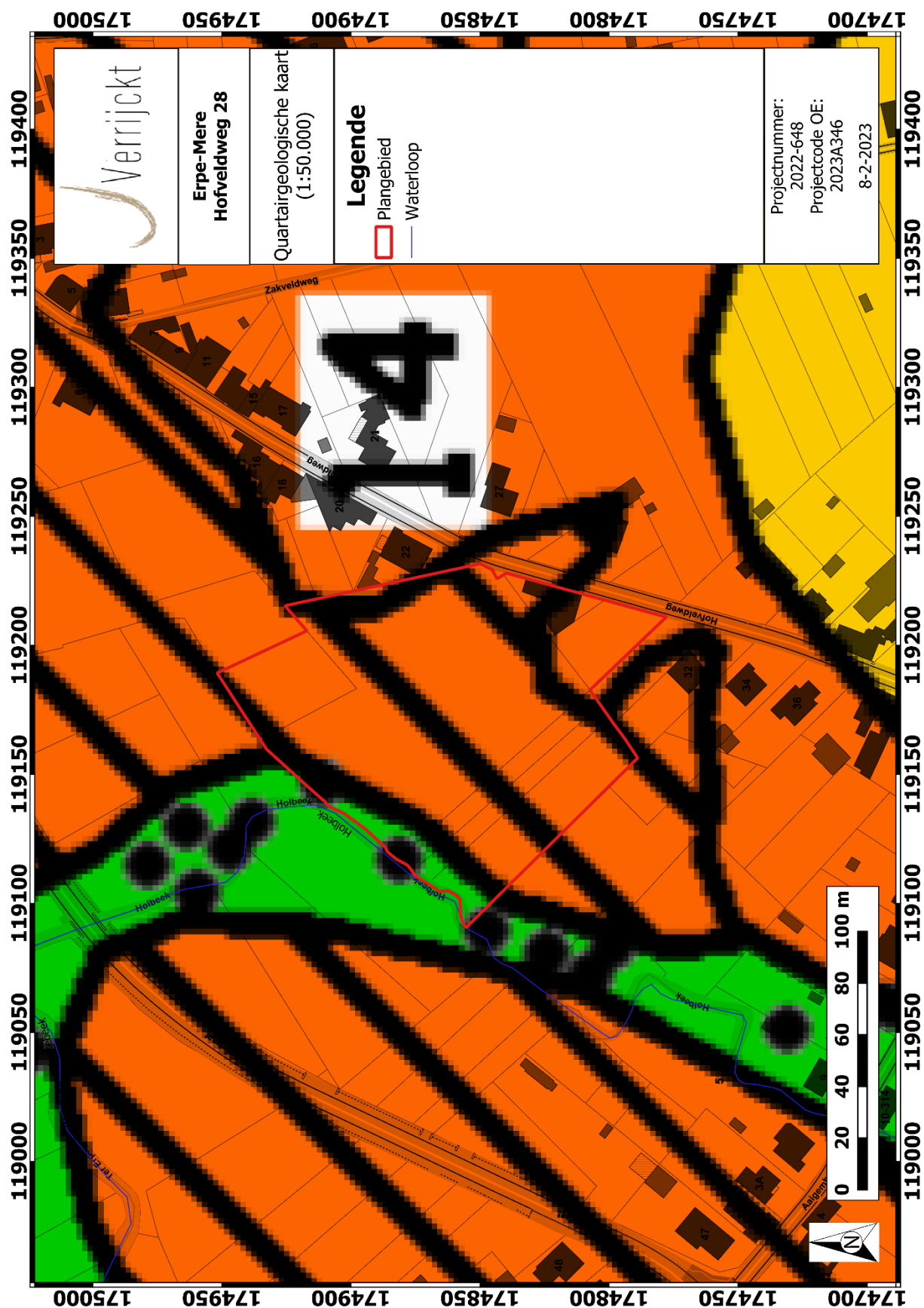
Figuur 10: Plangebied op de Quartairegeologische kaart 1:200.000¹³

¹³ DOV VLAANDEREN 2023c

2		3a	
ELPw en/of HQ	ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.	FH	
	HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.	ELPw en/of HQ	* De karteereenheid is mogelijk afwezig. ◇ De karteereenheid ontbreekt mogelijk in sommige delen van de beekvalleien buiten de Vlaamse Vallei en haar uitlopers.
		FLPw	◇ FH Fluviaatiele afzettingen (organochemisch en perimarien inclus), afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan).
			ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.
			HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.
			FLPw Fluviaatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).

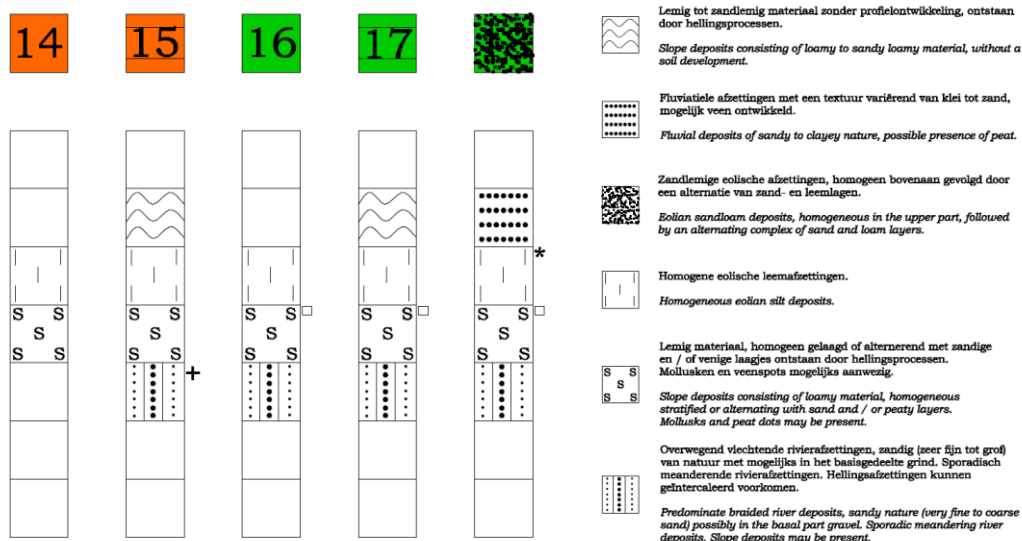
Figuur 11: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:200 000 betreffende het plangebied¹⁴

¹⁴ DOV VLAANDEREN 2023c

Figuur 12: Plangebied op de Quartairegeologische kaart 1:50.000¹⁵

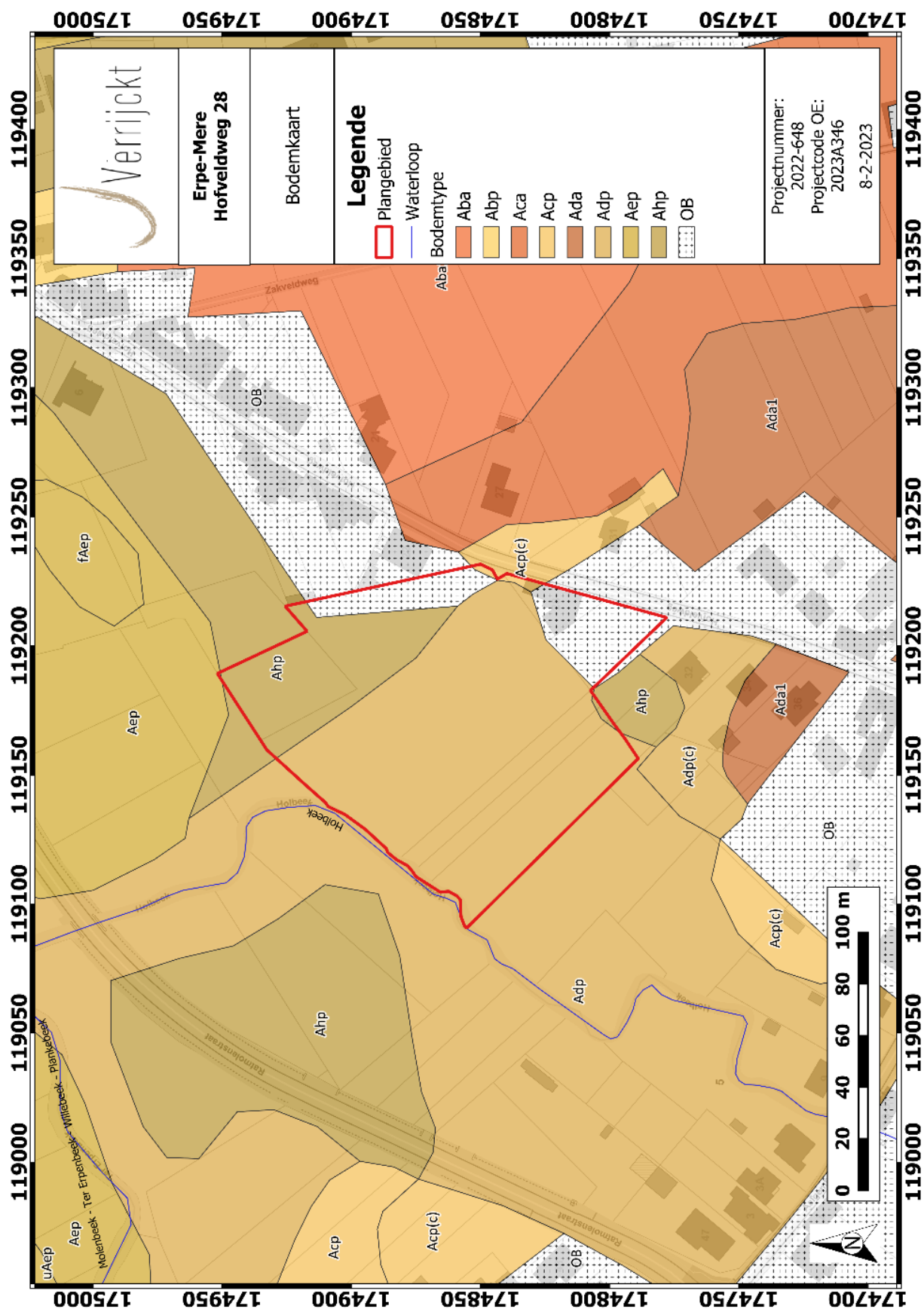
¹⁵ DOV VLAANDEREN 2023c

CHRONOSTRATIGRAFIE			LITHOSTRATIGRAFIE	
TIJDVAKKEN	ETAGES		OVERGANGSGEBIED	LOESSGEBIED
HOLOCEEN			FLUVIATIELE AFZETTINGEN	COLLUVIALE AFZETTINGEN
PLEISTOCEN	BOVEN-PLEISTOCEN	WEICHSELLEN	FORMATIE VAN GENT LID VAN HASPENGOUWEN	LID VAN BRABANT LID VAN HASPENGOUWEN
		EEMIEN	FORMATIE VAN ZEMST	FORMATIE VAN ZEMST
				FORMATIE VAN GEMBOLOUX

Figuur 13: Kenmerken en datering van de Quartairgeologische kaart 1:50 000 betreffende het plangebied¹⁶

¹⁶ DOV VLAANDEREN 2023c

Figuur 14: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen¹⁷

¹⁷ DOV VLAANDEREN 2023a

1.4.5 Historische bronnen

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Erpe-Mere in de deelgemeente Aaigem.

In de historische bronnen komt de gemeente pas voor in 1019-1030 als Aingem. In 1079 is het vermeld als Haingem. Etymologisch betekent het 'woning van de lieden van Ago'.¹⁸ Bij Aaigem horen zeven gehuchten waaronder Berg, dat net ten zuiden van het plangebied gelegen is.

Over het plangebied of de geschiedenis van de regio is niet zoveel gekend. Om de evolutie van het plangebied te kennen kunnen we ons baseren op cartografische en archeologische bronnen die hieronder besproken zullen worden.

1.4.6 Cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Met deze bronnen kan nagegaan worden of er in historische tijden bebouwing is geweest op het terrein, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde topografische en kadasterkaarten. Mogelijk eerder aanwezige structuren kunnen intussen verdwenen zijn.

VILLARET (1745-1748)

De Villaretkaart wordt eveneens de kaart van de Franse ingenieurs en geografen genoemd (1745-1748). Het bestrijkt grote delen van het huidige Belgische grondgebied en vertelt ons hoe het landschap erbij lag in het midden van de 18de eeuw. Na de slag bij Fontenoy (1745) kregen de Fransen voor enkele jaren de controle over onze gebieden. Het is in die militaire context dat de meer dan 80 kaartbladen ontstonden.

Op deze kaart is het gebied van het plangebied te zien als een zone die deels als akker en deels als nat grasland is gekarteerd. Ten zuiden is het gehucht Berg / Den Berghe te zien. Het plangebied zelf ligt al aan de Hofveldweg maar is nog onbebouwd.

FERRARIS (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied, hoewel soms lokale verschuivingen mogelijk zijn.

¹⁸ <https://bouwstoffen.kantl.be/tw/facsimile/?find=aaigem>

Op de Ferrariskaart is een gelijkaardig beeld te zien. Hier is de Hofveldweg niet weergegeven, ofwel is het de weg die iets oostelijker te zien is. Het gebruik is in elk geval een akker en drassige gronden. Het terrein is niet bebouwd.

ATLAS DER BUURTWEGEN (1843-1845)

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.

Op de Atlas der Buurtwegen zijn de verschillende percelen te zien, die goed overeenkomen met de huidige. Ook de voetweg is hier weergegeven. Bebouwing is nog steeds afwezig. Andere 19de eeuwse kaarten zoals die van Vandermaelen en Popp tonen een gelijkaardige situatie. De topografische kaarten geven dan weer een gedetailleerder beeld over de evolutie van het plangebied gedurende ruim een eeuw.

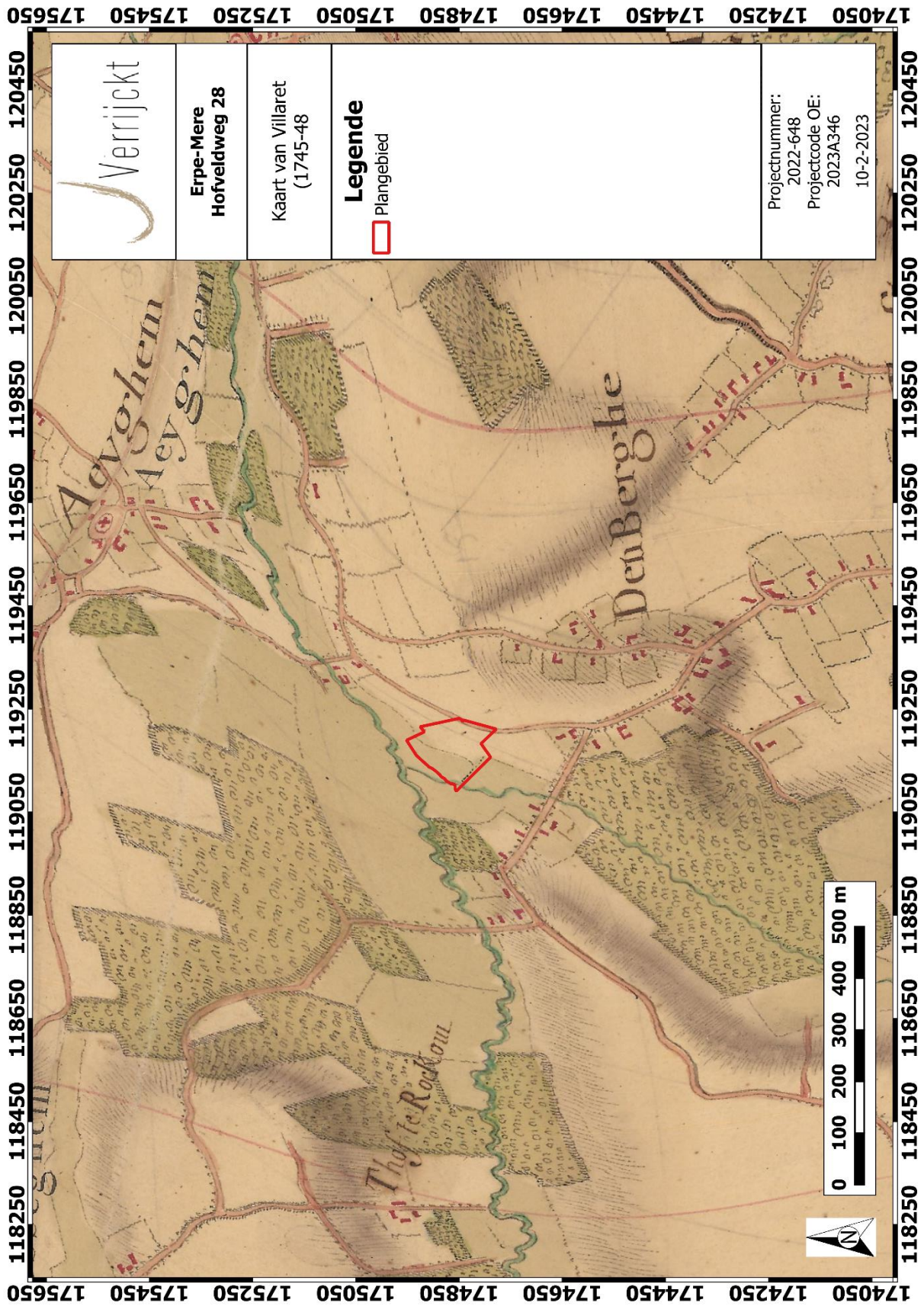
TOPOGRAFISCHE KAART 1873, 1904, 1939, 1969, 1981 EN 1989

Op de topografische kaart van 1873 zijn de hoogtelijnen weergegeven en is te zien dat het terrein van zuid naar noord gaat van 42 tot 36 m +TAW. Dit is vandaag evenwel anders en het plangebied lijkt in de loop der tijden genivelleerd te zijn. In de 19de eeuw was er in elk geval geen bebouwing aanwezig. Het terrein is hier volledig gekarteerd als weide. Buiten de bebouwing in het gehucht Berg zijn er nabij het plangebied ook molens weergegeven zoals de Zwingelmolen die teruggaat tot 1816.¹⁹ Het terrein blijft volgens de kaarten als weide gekarteerd. Het is vanaf 1939 dat voor het eerst bebouwing op het plangebied te zien is, dat overeenkomt met de huidige bebouwing. De percelen zijn omzoomd door bomenrijen. Op de kaart zijn de hoogtelijnen anders aangeduid en situeert het plangebied tussen 40 in het zuiden en 37,5 in het noorden. Het terrein is in de jaren 1980 ook nog steeds hetzelfde gekarteerd en het plangebied is in gebruik als weide.

ORTHOFOTO 1979-1990

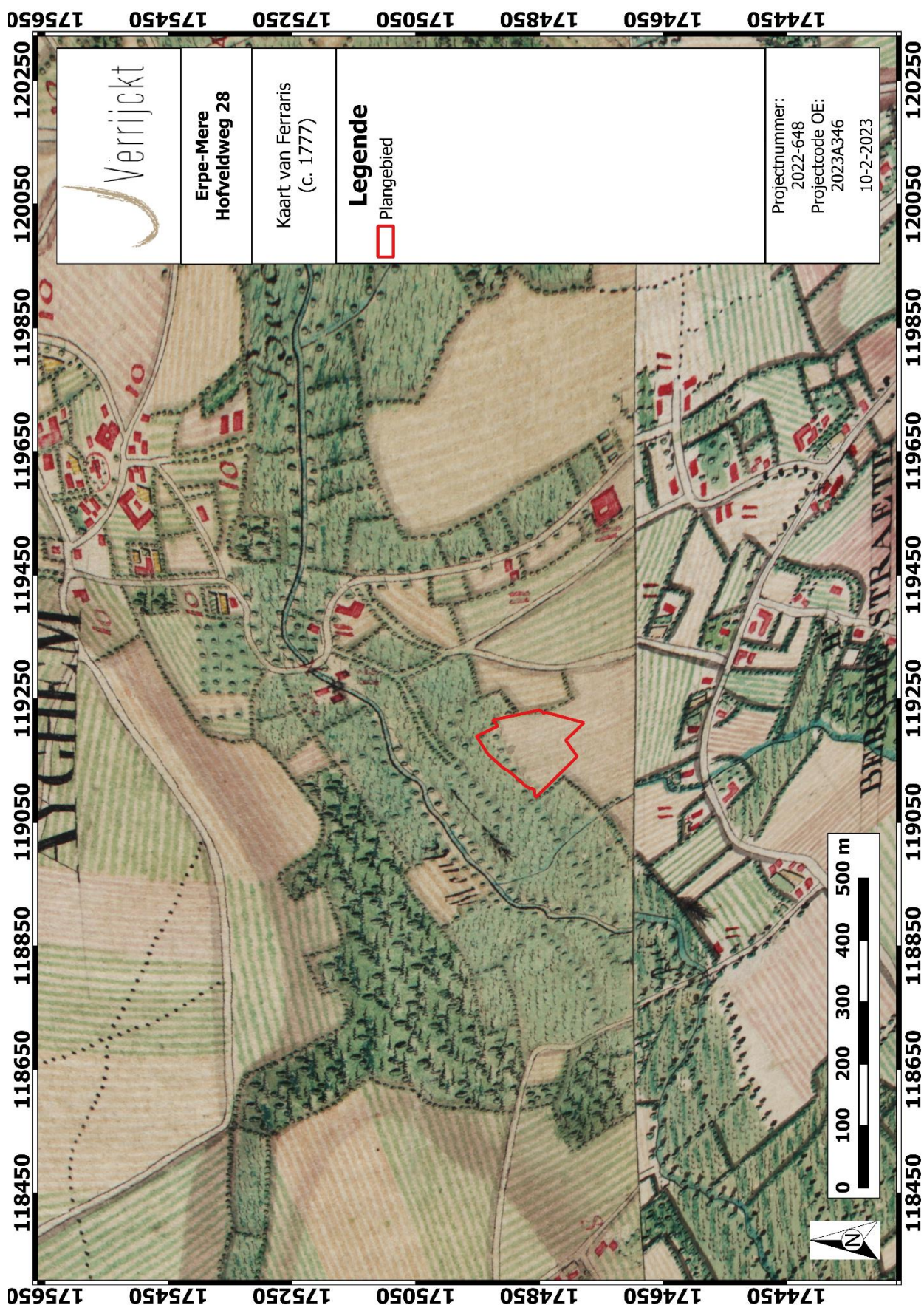
Op de luchtfoto's wordt de situatie zoals op de topografische kaarten bevestigd. Het terrein maakt eigenlijk nog amper ontwikkeling of veranderingen door. Daarom is hier enkel die uit 1989 weergegeven. De gelijkenissen met de recente luchtfoto (zie hoger) zijn duidelijk.

¹⁹ <https://www.molenechos.org/molen.php?nummer=1910>

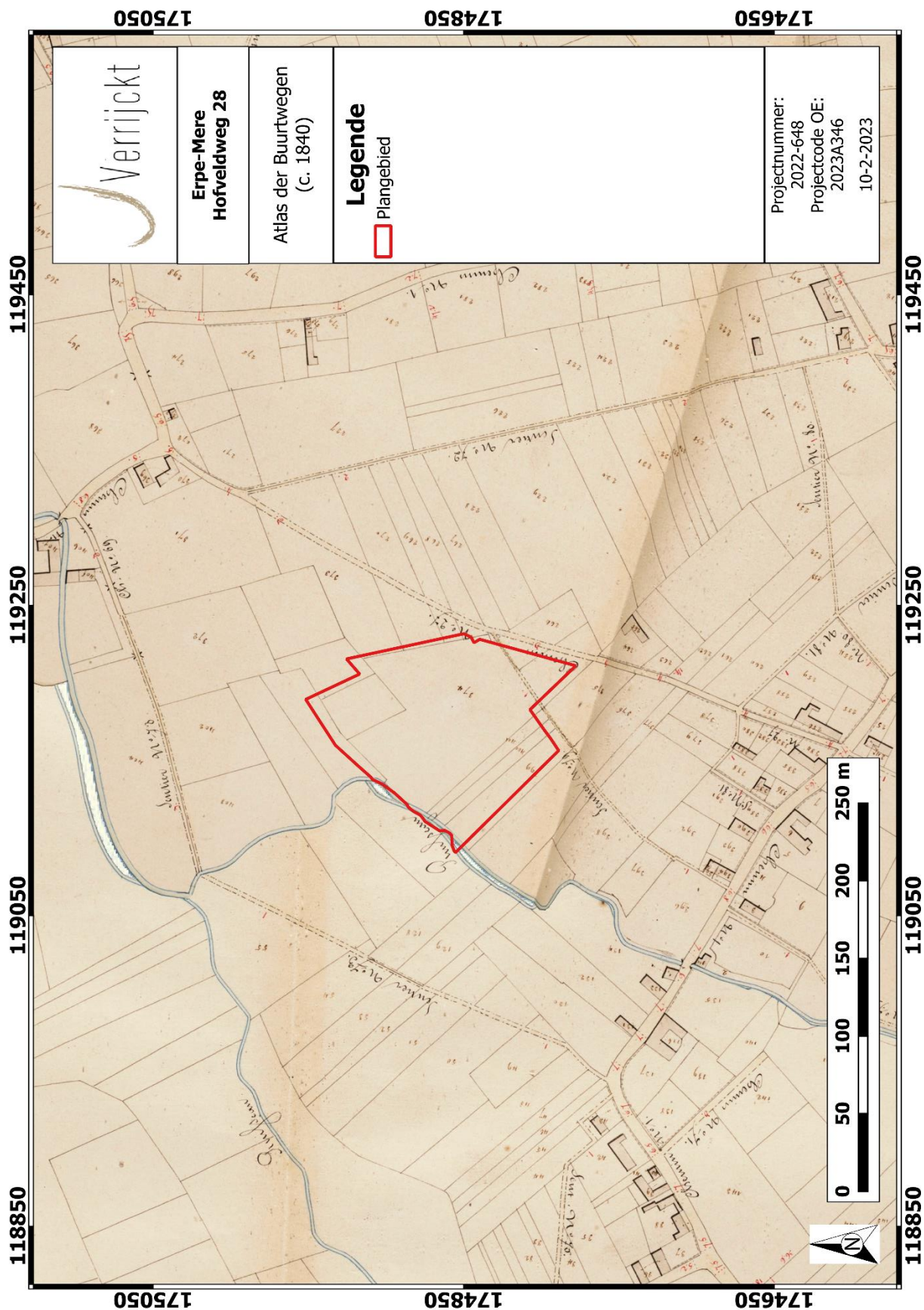
Figuur 15: Plangebied op de Villaretkaat²⁰

²⁰ GEOPUNT 2023a

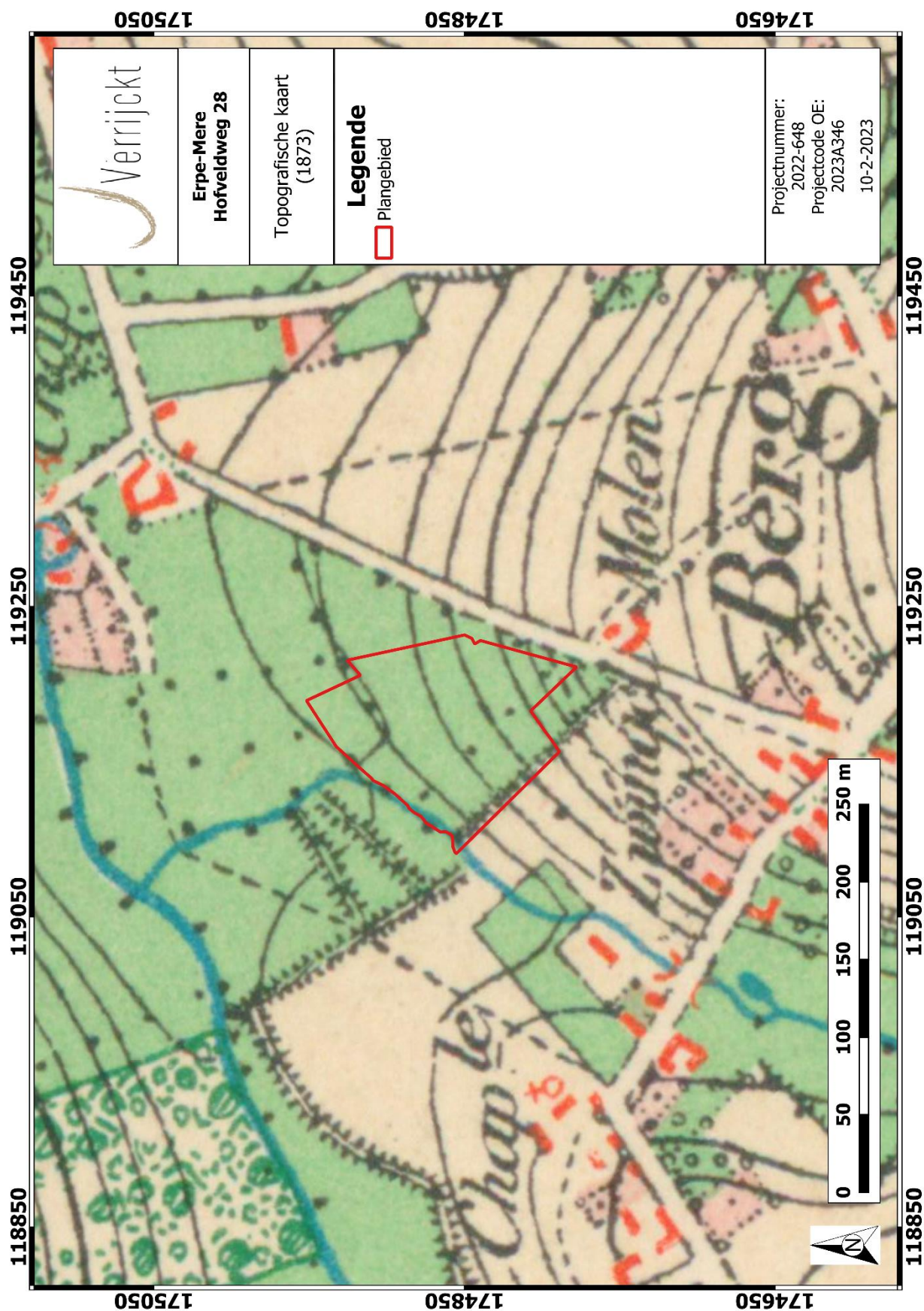
Figuur 16: Plangebied op de Ferrariskaart²¹

²¹ GEOPUNT 2023c

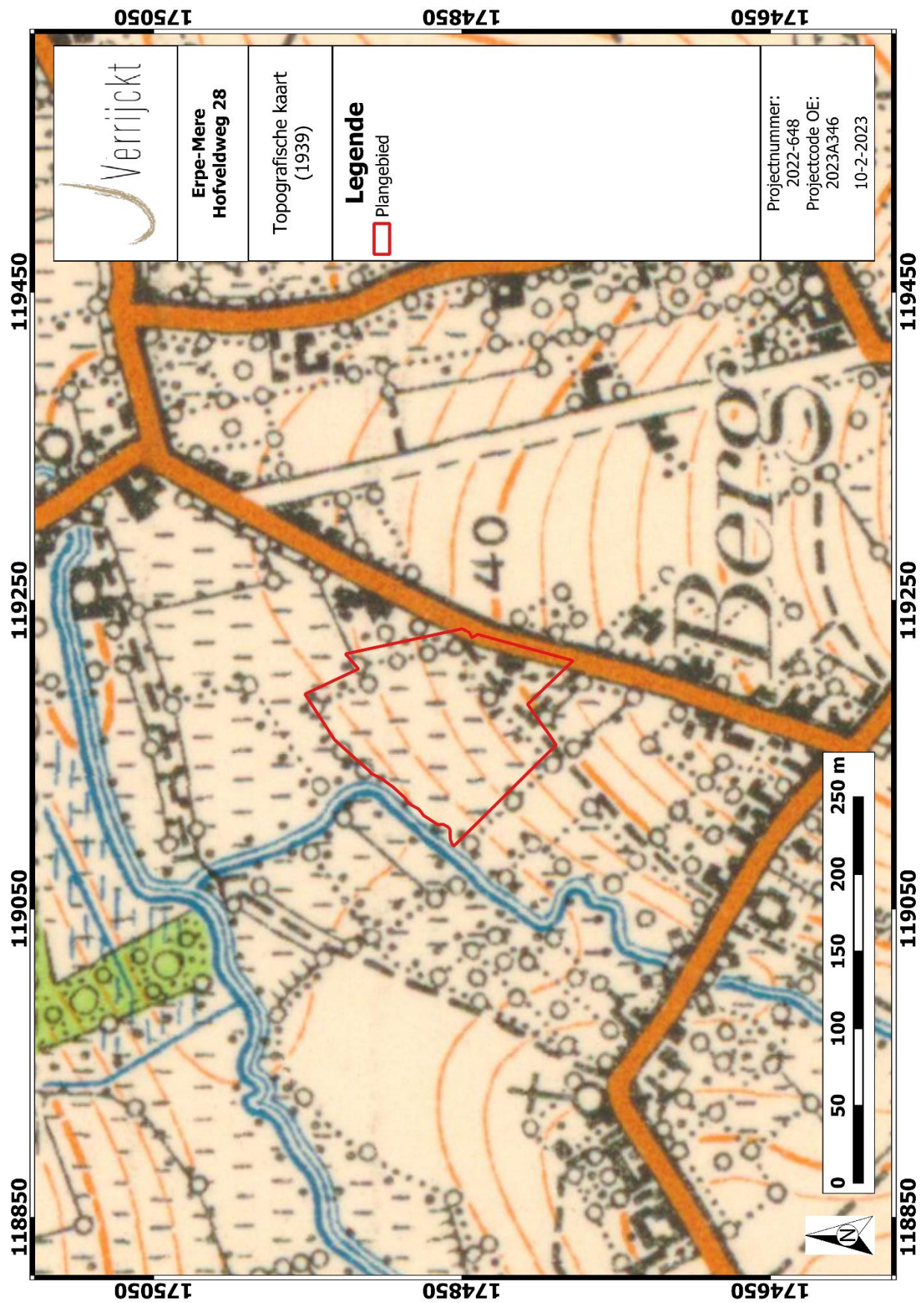
Figuur 17: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen²²

²² GEOPUNT 2023b

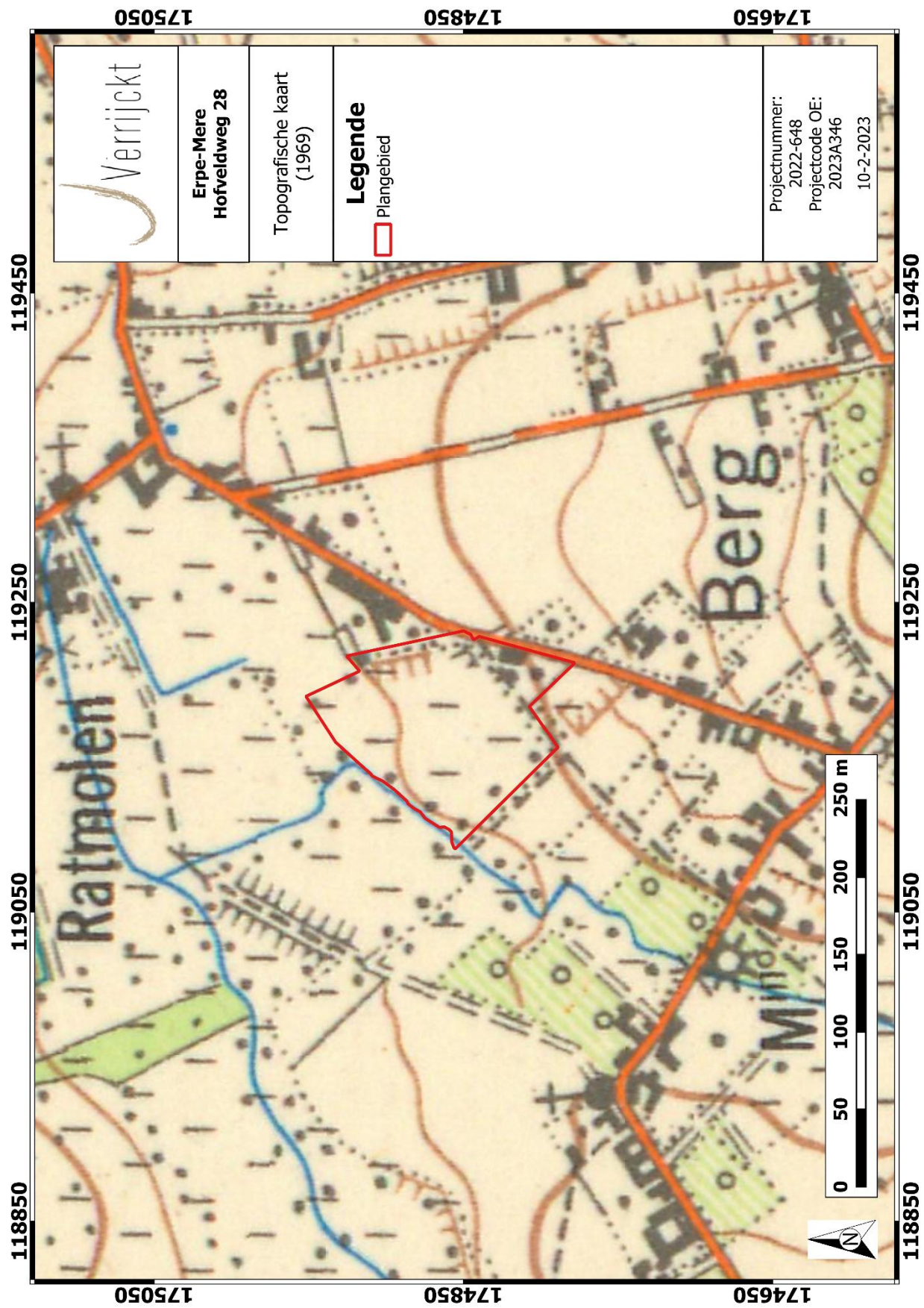
Figuur 18: Plangebied op de topografische kaart van 1873²³

²³ CARTESIUS 2023

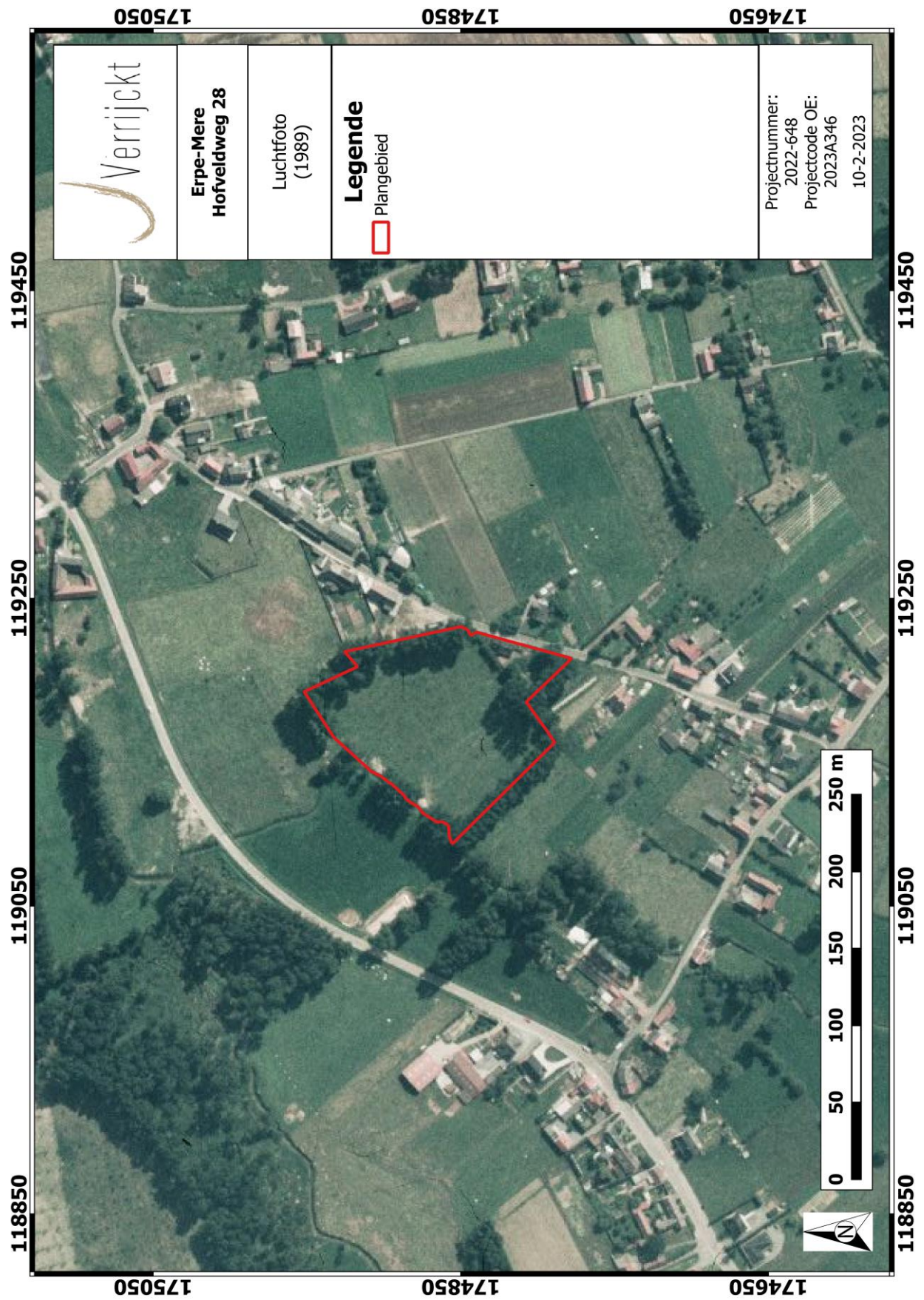
Figuur 19: Plangebied op de topografische kaart van 1939²⁴

²⁴ CARTESIUS 2023

Figuur 20: Plangebied op de topografische kaart van 1969²⁵

²⁵ CARTESIUS 2023

Figuur 21: Plangebied op de luchtfoto 1989²⁶

²⁶ CARTESIUS 2023

1.4.7 Archeologisch bronnen

CENTRAAL ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Binnen de contouren van het plangebied zijn er geen archeologische waarden gekend. Voor de ruime omgeving van het plangebied kunnen zowel de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), als de archeologische gebeurtenissen, (vastgestelde) archeologische zones en goedgekeurde archeologienota's geraadpleegd worden. Allereerst volgt hieronder een oplijsting van de gekende archeologische waarden zoals opgelijst in de archeologische databank van vindplaatsen in Vlaanderen (CAI).

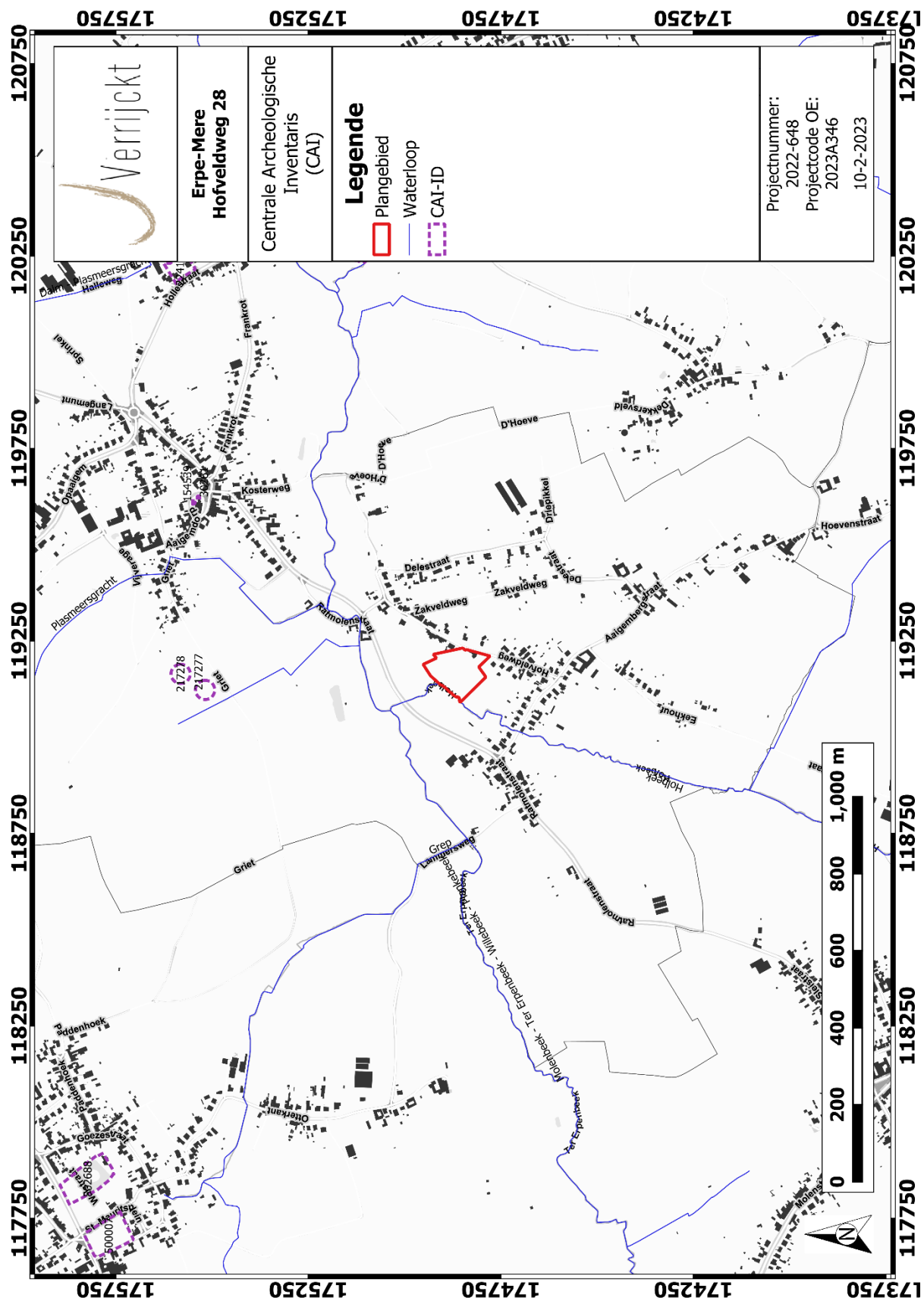
Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.²⁷

CAI-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	DATERING	BRON
30261	Erpe-Mere, Aaigem, Aaigem kerk	Laatmiddeleeuwse kerk, funderingen van 13 ^{de} eeuwse toren, funderingen van 14 ^{de} eeuwse koor en graven uit de 18 ^{de} tot 20 ^{ste} eeuw	13 ^{de} eeuw	Trommelmans R & De Langhe K, 2008. Basisrapport Archeologische opgraving Aaigem kerk 26 November 2007 - 21 december 2007, onuitgegeven rapport.
30607	Haaltert, Heldergerm, Boonhof	Volmiddeleeuwse motte, alleen het opperhof is nog bewaard	11 ^{de} eeuw	DE DECKER S., 1997-1998, Vanuit de hoogte. Een vergelijkende studie van de inplanting van castrale mottes in Oost-Vlaanderen, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Gent.
217277	Erpe-Mere, Aaigem: Griet	Metaaldetectie: munt met onduidelijke datering	12 ^{de} -13 ^{de} eeuw	CAI
217278	Erpe-Mere, Aaigem	Metaaldetectie: verschillende vondsten aangetroffen op twee akkers: munten, kogelhulzen, schrapnellkogel, zegelloodje, sleutel	Middeleeuwen tot 20 ^{ste} eeuw	CAI
224431	Haaltert, Heldergerm, Processieweg	Archeologisch onderzoek: paalkuilen, aardewerk en kuil voor leemontginning en recentere sporen van uitgravingen	Volle middeleeuwen tot recent	Maréchal S., De Graeve A., Cherreté B. 2018: Heldergerm Processieweg. Nota proefsleuvenonderzoek 2018F5, Sint_lievens-Houtem.
154539	Erpe-Mere, Aaigem, Aaigem-Dorp I	Toevalsvondst van Romeins bouw materiaal (dakpannen / tegulae), muurresten (Romeins of middeleeuwse	Romeins (en middeleeuws)	De Swaef W. 1986, Vondst uit de Romeinse tijd te Aaigem, in: Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere 26, nr. 3, p. 52

²⁷ AGIV 2023

Binnen een straal van 1500m werden slechts enkele archeologische waarden aangetroffen. Het gaat om losse vondsten in ruraal gebied en een aantal archeologische onderzoeken in of nabij bouwkernen. Er zijn evenwel weinig sites in de ruime omgeving die qua topografische en bodemkundige situatie gelijkaardig zijn aan het plangebied. Op basis van de verschillende archeologische waarden is wel duidelijk dat er menselijke aanwezigheid was sinds de Romeinse periode.

Uit bovenstaande kan geconcludeerd worden dat er slechts weinig, goed onderzochte, archeologische sites aanwezig zijn in de omgeving van het plangebied. Dit is vermoedelijk niet te wijten aan het ontbreken van archeologische sites. Waarschijnlijk is dit te wijten aan het ontbreken van recente, grootschalige ontwikkelingen waarbij archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

Figuur 22: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart²⁸

²⁸ CAI 2023

ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

In de ruimere omgeving van het plangebied werden verscheidene archeologienota's opgemaakt. Tevens werden er een aantal vervolgonderzoeken uitgevoerd en gerapporteerd in een nota. Hieronder worden een ze uitgebreider beschreven. De locaties van de uitgevoerde onderzoeken komen evenwel niet volledig overeen met deze van het plangebied maar kunnen algemene info geven over de archeologische verwachting binnen het plangebied.

Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.

ID-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	BRON
1156	Erpe-Mere, Aaigem: Aaigembergstraat	Archeologienota uit december 2016	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/1156
1404	Erpe-Mere, Aaigem: Populierenstraat	Archeologienota uit december 2016	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/1404
3559	Erpe-Mere, Aaigem: Hollestraat	Archeologienota uit juni 2017	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/3559
6172	Erpe-Mere, Aaigem: Hollestraat	Nota uit januari 2018 (sleuven)	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/6172
6389	Haaltert Heldergem Processieweg	Nota uit februari 2018 (bureauonderzoek)	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/6389
8881	Haaltert Heldergem Processieweg	Nota uit oktober 2018 (sleuven)	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/8881
17940	Erpe-Mere, Opaaigem Vijverage	Archeologienota uit maart 2023	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/17940
19156	Erpe-Mere, Opaaigem: Opaaigem	Archeologienota uit september 2020 (landschappelijk bodemonderzoek)	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/19156
20762	Erpe-Mere, Aaigem: Aaigemdorp 38	Archeologienota uit december 2021	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/20762
22152	Erpe-Mere, Opaaigem: Opaaigem	Archeologienota uit september 2022 (landschappelijk bodemonderzoek)	https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/19156

22655	Herzele Woubrechtgem Molensstraat	Archeologienota uit juni 2022	https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/22655
-------	---	----------------------------------	---

Erpe-Mere, Aaigem: Hollestraat ID3559 & ID6172²⁹

In het kader van een verkaveling werd dit onderzoek uitgevoerd. Het onderzoek omvatte 3.341m². Het terrein ligt op een hoogte van c. 45m +TAW in de dorpskern van Aaigem die op een hoogte van 53m +TAW ligt. De bodem is een droge leembodem met textuur B-horizont, die is gevormd in eolische lemige sedimenten waar ook colluvium in aanwezig kan zijn. Het terrein ligt in een gebied waar er archeologische resten gekend zijn uit de steentijd (artefacten van prospecties) zijn aangetroffen, maar ook resten en sites uit de Romeinse periode en middeleeuwen die reeds hoger in dit assessment zijn vermeld. Het assessment van de Hollestraat wees op een archeologisch potentieel voor de periode van de steentijd tot de late middeleeuwen. Ondanks een terechte verwachting voor steentijdsites werd enkel een vervolgonderzoek door middel van proefsleuven geadviseerd. Er werd uiteindelijk c. 10% van het terrein onderzocht. De bodem bestond uit een 30 cm dikke Ap horizont, daaronder is een dik colluviaal pakket van 90 cm met daarbinnen een vage fasering. Er waren een aantal kuilen in dit deel van de bodem aangetroffen die wijzen op een recente datering. De C-horizont of moederbodem zat op c. 125 cm -mv. Een aantal vondsten werden met de metaaldetector aangetroffen, maar alle buiten context. Hierop werd geen verder onderzoek aanbevolen.

Haaltert Heldergem Processieweg ID 6389 en 8881³⁰

In 2018 werd een onderzoek uitgevoerd langs de Processieweg te Heldergem (gem. Haaltert). De werken omvatten de heraanleg van wegen, een nieuw fietspad en de aanleg van een bufferbekken. Dit onderzoeksgebied bevond zich nabij een historische kern, maar toch er net buiten waardoor de ligging als ruraal kan omschreven worden. Het terrein is verspreid op een uitloper van een opduiking tussen de valleien van de Steenbeek en de Holbeek. Het onderzoeksgebied kan aanzien worden als een gradiëntzone omdat die tussen hoge/droge zones loopt tot lage/natter gelegen zones, wat ook gereflecteerd is in de nattere en drogere leembodems met al dan niet colluviaal materiaal. Het onderzoeksgebied ligt net buiten Heldergem dat reeds in de 11de eeuw vermeld is. De beperkte bewoning is ofwel geconcentreerd in de dorpskern of langs de grote verkeersassen.

Voor het projectgebied werden er zones geselecteerd waar de impact het grootste is en waar een archeologisch potentieel is. Op basis daarvan werd geadviseerd dat een proefsleuvenonderzoek geadviseerd moet worden. Daarbij zijn enkel sporen aangetroffen van middeleeuwse of recentere datering. Sporen onder het colluviale pakket suggereren leemontginning voor de bouw, wat niet vreemd is gezien de ligging van die sporen nabij de bewoningskern van Heldergem. Mogelijk dateren die tot de vroege middeleeuwen al is dit niet zeker. Het terrein heeft een ploeglaag van 30cm en een onderliggend pakket van 60-80 cm dikte aan colluvium waaronder de C-horizont bevindt. In nattere delen is ook een zone met een ophogingslaag (met puin en baksteen) aangetroffen. Gezien de beperkte sporen en vondsten wordt geen verder onderzoek geadviseerd.

²⁹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/3559>

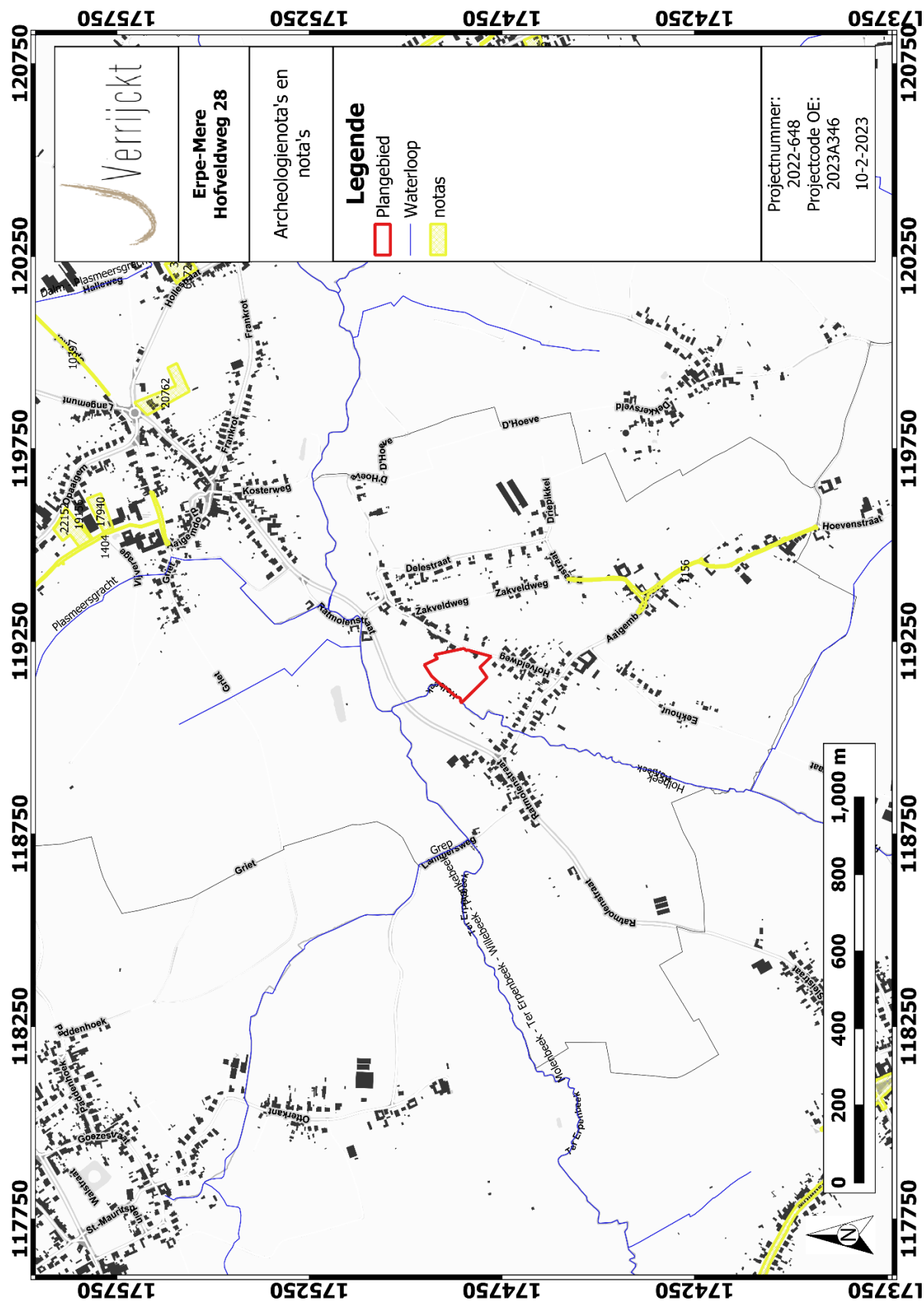
<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/6172>

³⁰ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/8881> en <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/6389>

Erpe-Mere, Opaaigem: Opaaigem ID19156 en 22152³¹

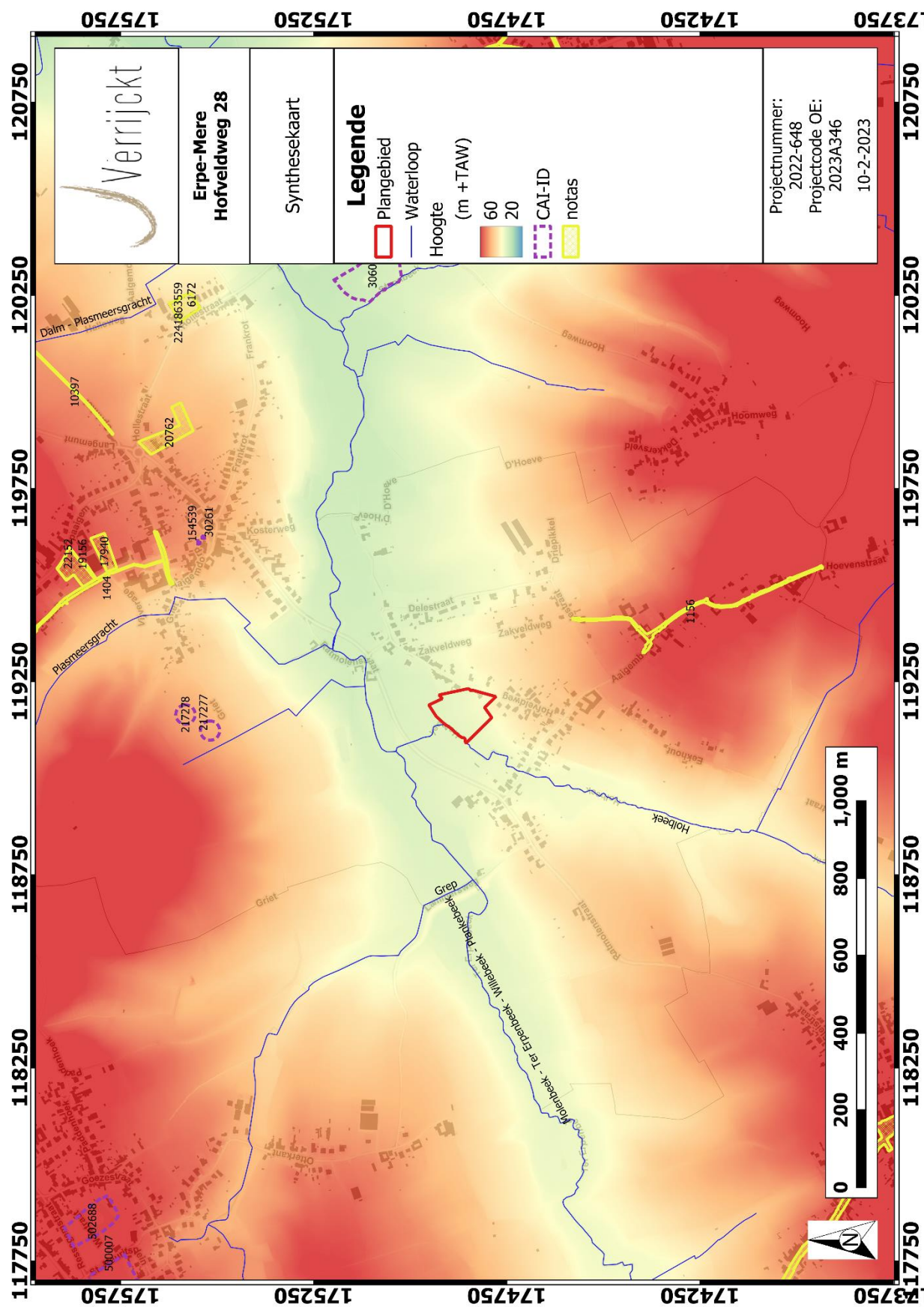
Omdat de verkavelingsplannen werden gewijzigd werd een tweede archeologienota opgemaakt, inhoudelijk zijn ze dezelfde. Het terrein is gelegen in Erpe-Mere op 300m van het gehucht Opaaigem en gelegen tussen de straten Opaaigem en Populierenstraat. Het onderzoeksgebied ligt tussen 56 en 60 m +TAW nabij een waterloop. Deze zone ligt dus hoger en droger dan het plangebied aan de Hofveldweg waardoor er droge leembodems gekarteerd zijn rondom het onderzoeksgebied. Het terrein zelf is als bebouwde zone aangeduid. Er is een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd met een sterk verrommelde A horizont (tot max 40 cm) op de C-horizont. Er was geen B-horizont aanwezig en een verwachting voor steentijdvondsten is er dus niet. Een potentieel op sporensites vanaf de metaaltijden is er nog steeds, ook omdat er in de 19de eeuw ook bebouwing aanwezig was op het terrein. Vervolgonderzoek is nog niet uitgevoerd.

³¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/19156> en <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/22152>

Figuur 23: Plangebied en omgeving met aanduiding van de archeologienota's³²

³² CAI 2023

Figuur 24: Plangebied en omgeving op de synthesekaart³³

³³ CAI 2023

1.5 Besluit

1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

- *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?*

Het plangebied kent geen archeologische of historische gegevens. De omliggende dorpen gaan vaak terug tot de volle middeleeuwen maar de tussenliggende gebieden zijn vaak onbewoond met enkel verspreide bebouwing. Het plangebied was op historische kaarten sinds de 18de eeuw steeds onbebouwd. Archeologische gegevens uit de omgeving wijzen op menselijke aanwezigheid sinds de steentijd, al zijn deze resten erg beperkt gekend, en enkel via losse vondsten. Sporensites zijn in beperkte mate aanwezig.

- *Zijn er gegevens gekend dat de bodem verstoord is?*

Het gehele plangebied was steeds onbebouwd. Enkel in de 20ste eeuw is de huidige bebouwing gebouwd. Dit zal zeker een impact gehad hebben op de bodem, vermoedelijk tot maximaal 80 tot 100 cm diep. Door het plangebied loopt ook een voetweg waarvan de impact op de bodem beperkt zal zijn. In de rest van het plangebied wordt geen verstoring verwacht.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

De opdrachtgever plant op het terrein een verkaveling uit te voeren. In eerste instantie zal de huidige bebouwing worden afgebroken. Dit gaat om een oppervlakte van c. 260 m². In de plannen zullen vijf loten gecreëerd worden. Lot 5 wordt onttrokken van de ontwikkeling want deze is gelegen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied. Op de vier andere loten (850m²-1880m²) worden vrijstaande woningen gebouwd. De woonoppervlakte heeft een totaal van 456m² met daarbij nog 120m² voor terrassen. De overige delen kunnen aangelegd worden als tuin. Wat betreft de type funderingen is nog geen informatie gekend. Bij het gebruik van sleuffunderingen kan het gaan om een diepte tot 100cm. De ligging en grootte van putten en leidingen is momenteel ook nog niet gekend. De voetweg (nr 79) die door het plangebied loopt heeft een breedte van 1m en zal verlegd worden naar het zuiden, aan de rand van het plangebied om er de connectie met de Hofveldweg te maken. De lengte van 55 m wordt dus opgeheven en het nieuwe tracé omvat een lengte van c. 40 m.

- *Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?*

Er zijn geen onderzoeken uitgevoerd in de onmiddellijke omgeving van het plangebied. Op iets ruimere afstand van het plangebied zijn enkele archeologische onderzoeken uitgevoerd. Daar zijn met name bodems aangetroffen met een A-horizont die een dikte heeft van c. 30cm. Daaronder kwam doorgaans een dik pakket colluvium voor (60-90 cm) en daaronder dus de C-horizont op 100 cm of dieper. Het gaat daarbij steeds om onderzoeken op een andere topografische ligging en andere bodemtypes. Het is dus niet bekend in welke mate dit in het plangebied ook het geval is.

- *Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?*

Er zijn geen afdoende aanwijzingen dat er binnen de contouren van het plangebied een archeologische site aanwezig is. Om uitsluitel te geven is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

- *Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek?*

Binnen de contouren van het plangebied is mogelijk colluvium aanwezig. Dit betekent dat er door hellingsafzettingen oudere archeologische waarden kunnen afgedekt zijn waardoor die beter beschermd liggen tegen bodemverstorende werken als ploegwerkzaamheden. Om na te gaan of er colluvium aanwezig is en of die een archeologisch site afdekt zal een verder onderzoek nodig zijn.

1.5.2 Archeologische verwachting

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Erpe-Mere, ten zuiden van het dorp Aigem en net ten noorden van het gehucht Berg. Het plangebied omvat 13.805 m² en is gelegen tussen de Hofveldweg in het oosten en de Holbeek ten westen. De omgeving rond het projectgebied bevindt zich tussen 35 en 70 m + TAW. Het plangebied zelf ligt op 38 m + TAW. De zone van de bebouwing is opgehoogd en ligt op c. 40 m + TAW. Het terrein ligt dus laag in het landschap. De bodemtypes zijn dan ook natte, matig natte en matig droge leembodems zonder profiel. Dit laatste suggereert dus de aanwezigheid van colluvium.

Deze topografische ligging en bodemkundige situatie kan interessant zijn voor de mens in het laat-paleolithicum en mesolithicum al kan je dergelijke artefactensites volgens het model van de gradiëntsituatie eerder op drogere en hogere delen in het landschap verwachten. Echter is dit een theorie die voor de (zand)leemstreek nog onvoldoende bewezen is. Een lage of hoge ligging is dus geen leidende factor. Wel van belang is de bodembewaring van het plangebied. Daarbij kan de aan- of afwezigheid van colluvium een belangrijke factor zijn. **De kans op het aantreffen van artefactensites uit de steentijd is dan ook matig te noemen,** afhankelijk van de bodembewaring in het plangebied.

Met de introductie van de landbouw vanaf het neolithicum (late steentijd) worden met name vruchtbare gronden in gebruik genomen. De leemstreek is daar dan ideaal voor. Ook al zijn er beperkte archeologische en historische waarden gekend voor de ruime omgeving is de kans wel groter dat er een sporensite kan aangetroffen worden. De bewaringstoestand kan goed zijn als die ook is afgedekt door een laag colluvium waardoor de site beschermd ligt van bodemverstoringen zoals ploegactiviteiten. In de ruime omgeving zijn resten vanaf de Romeinse periode gekend. **De kans op het aantreffen van archeologische waarden vanaf het neolithicum tot en met de volle middeleeuwen kan hier als matig worden benoemd.** De meeste bewoning lijkt toch bij voorkeur op de hogere delen gelegen te zijn en vanaf de late middeleeuwen in elk geval nabij de bewoningskernen. Ook op historische kaarten zijn er geen aanwijzingen dat er bebouwing in het plangebied aanwezig was vanaf de nieuwe tijd. **Voor de periode na de late middeleeuwen is de kans op het aantreffen van archeologische waarden dan ook weer laag.**

De opdrachtgever plant op het terrein een verkaveling uit te voeren. In eerste instantie zal de huidige bebouwing worden afgebroken. Dit gaat om een oppervlakte van c. 260 m², dat vermoedelijk is opgehoogd (vanwege de natere gronden?). In de plannen zullen vijf loten gecreëerd worden. Lot 5 wordt onttrokken van de ontwikkeling want deze is gelegen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied. Op de vier andere loten (850m²-1880m²) worden vrijstaande woningen gebouwd. De woonoppervlakte heeft een totaal van 456m² met daarbij nog 120m² voor terrassen. De overige delen kunnen aangelegd worden als tuin. Wat betreft de type funderingen is nog geen informatie gekend. Bij het gebruik van sleuffunderingen kan het gaan om een diepte tot 100cm.

De ligging en grootte van putten en leidingen is momenteel ook nog niet gekend. De voetweg (nr 79) die door het plangebied loopt heeft een breedte van 1 m en zal verlegd worden naar het zuiden, aan de rand van het plangebied om er de connectie met de Hofveldweg te maken. De lengte van 55 m wordt dus opgeheven en het nieuwe tracé omvat een lengte van c. 40 m.

1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Op basis van bovenstaande archeologische verwachting kan een potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden.

Gelet op het ontbreken van goed onderzochte, grootschalige archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied, is er een hoog potentieel op kennisvermeerdering aanwezig.

1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat tot op heden onvoldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke impact van de geplande werken op een eventueel archeologisch vondsten- en sporenbestand aan te tonen.

Uit bovenstaande onderzoek kan niet met zekerheid gesteld worden dat er een, goed bewaarde, archeologische site aanwezig is en dat deze archeologische site bedreigd wordt door de geplande werkzaamheden. Gelet op de gekende gegevens uit de omgeving van het plangebied is de kans aanwezig dat er een archeologische site uit de steentijd, de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen (t/m de volle middeleeuwen) aanwezig is. De aanwezigheid en bewaringstoestand van eventuele archeologische sites, alsook de potentiële bedreiging, kan enkel bevestigd worden door de uitvoering van een landschappelijk booronderzoek en eventuele vervolgonderzoeken. Hierbij moeten volgende vragen beantwoord worden:

Bodem

- Welke bodemhorizonten worden in de boringen of profielen aangetroffen en wat is de genese ervan? Welke zijn de bodemprocessen die hiermee geassocieerd worden?
- Wat is de relatie tussen deze bodemhorizonten en het omliggende landschap?
- Vertegenwoordigen deze horizonten relevante archeologische niveaus?
- Indien deze horizonten relevante archeologische niveaus omvatten:
 - o Wat is de aard van dit niveau?
 - o Heeft dit niveau een duidelijke begrenzing?
 - o Kan dit niveau gedateerd worden?
 - o Zijn er aanwijzingen dat dit niveau geassocieerd kan worden met een archeologische site?
 - o Wat is de bewaringstoestand van dit niveau?

- Wat is de impact van de geplande graafwerken op dit niveau?

Sites uit de steentijden en vuursteenconcentraties

- Zijn er steentijdartefacten aanwezig?
- Is er een clustering in de steentijdartefacten aan te wijzen?
- Wat zijn de grenzen van de ruimtelijke spreiding(en) van de steentijdartefacten?
- Wat is de datering van de artefacten?
- Hoe past de aan-of afwezigheid van een site in het model van de gradiëntsituatie?

Sporenbestand

- Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)? Is er een relatie met omliggende vindplaatsen?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

Impact geplande bodemingrepen

- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

Motivatatie en bepalingen mogelijk verder archeologisch onderzoek

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
 - Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 - Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?

- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Wat is de financiële impact van eventueel vervolgonderzoek?

Volgens bovenstaande kan gesteld worden dat er niet voldoende informatie aanwezig is over de eventuele aan- of afwezigheid van archeologische sites. Er is wel voldoende informatie aanwezig om te beoordelen dat eventuele archeologische sites voldoende kenniswinst opleveren.

Gelet op de toekomstige bouwwerkzaamheden, is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

1.5.5 Samenvatting

Het plangebied is gelegen in Erpe-Mere, ten zuiden van het dorp Aigem, aan de Hofveldweg en grenzend aan de Holbeek. Het terrein is 13.805m² groot. Binnen de plannen van de verkaveling zal de huidige woonst worden afgebroken en worden 5 loten gecreëerd. De ontwikkeling zelf zal plaatsvinden binnen een oppervlakte van 4.712m², lot 5 wordt namelijk niet ontwikkeld.

Het plangebied is gelegen in de leemstreek maar ligt topografisch vrij laag waardoor er natte en matig natte bodems zonder profiel voorkomen. Colluvium is waarschijnlijk aanwezig en kan archeologische waarden afdekken en beschermen tegen verstoringen. Het assessment wees op een archeologische verwachting voor de steentijd tot en met de volle middeleeuwen.

Het advies luidt dan ook om de zone van de ontwikkelingen (4.712m²) verder te onderzoeken. Dit zal verder besproken worden in het programma van maatregelen.

2 LIJST MET FIGUREN

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart	4
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB).....	5
Figuur 3: Plangebied met weergave van huidige situatie op orthofoto	9
Figuur 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto	11
Figuur 5: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting.....	12
Figuur 6: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM II)	14
Figuur 7: Plangebied op het DHM II	15
Figuur 8: Illustratie gradiëntzone	16
Figuur 9: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart	19
Figuur 10: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000	20
Figuur 11: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:200 000 betreffende het plangebied	21
Figuur 12: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000.....	22
Figuur 13: Kenmerken en datering van de Quartairgeologische kaart 1:50 000 betreffende het plangebied..	23
Figuur 14: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen	24
Figuur 15: Plangebied op de Villaretkaart	27
Figuur 16: Plangebied op de Ferrariskaart	28
Figuur 17: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen	29
Figuur 18: Plangebied op de topografische kaart van 1873.....	30
Figuur 19: Plangebied op de topografische kaart van 1939.....	31
Figuur 20: Plangebied op de topografische kaart van 1969.....	32
Figuur 21: Plangebied op de luchtfoto 1989.....	33
Figuur 22: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart	36
Figuur 23: Plangebied en omgeving met aanduiding van de archeologienota's	40
Figuur 24: Plangebied en omgeving op de syntheseskaart	41

3 LIJST MET TABELLEN

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.....	34
Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.....	37

4 PLANNENLIJST

PLANNENLIJST ERPE-MERE, HOFVELDWEG 28	PROJECTCODE BUREAUONDERZOEK 2023A346
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart.
Aanmaakschaal	1:6.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-2-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 2
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-2-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 3, Figuur 4 en Figuur 21
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Plangebied op orthofoto
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-2-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 6
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-2-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 7
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied en omgeving op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-2-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 9
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op tertiairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-2-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 10
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:200.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-2-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 12
Type plan	Geologische kaart

Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-2-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 14
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-2-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Kaart van Villaret
Aanmaakschaal	1:6.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1745-1748
Datum	8-2-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgeteld door Joseph de Ferraris
Aanmaakschaal	1:11.520
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
Datum	8-2-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1843-1845
Datum	8-2-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 18 t/m Figuur 20
Type plan	Historische topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op de topografische kaart
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1873, 1939 en 1969
Datum	8-2-2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 22 t/m Figuur 24
Type plan	Archeologische waarden
Onderwerp plan	Plangebied op CAI-kaart (en DHM)
Aanmaakschaal	1:8.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	8-2-2023 (raadpleging)

5 BIBLIOGRAFIE

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2019. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2023. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerenderfgoed.be>.

AGIV, 2023a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2023b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2023c. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Bodemerosiekaart. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2023d. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootchalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2023e. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.

BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.

CAI, 2023. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.

CARTESIUS, 2023. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.

DOV VLAANDEREN, 2023a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2023b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2023c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

GEOPUNT, 2023a. GEOPUNT VLAANDEREN.

GEOPUNT, 2023b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2023c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2023d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be> [Accessed August 2, 2016].

GEOPUNT, 2023e. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at:

<http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2023f. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at:
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

GEOPUNT, 2023g. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at:
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>.

GULLENTOPS F., PAULISSEN E. EN VANDENBERGHE N. (1996) Toelichtingen bij de Geologische kaart van België – Vlaams Gewest.

IOE, 2023. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2016. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

6 BIJLAGEN

Bouwplannen